

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma

Emmi Satokangas

”HEI, TONNE PITÄÄ PÄÄSTÄ!” – Vanhempien kokemuksia Joensuuun avoimesta varhaiskasvatuksesta

Opinnäytetyö
Marraskuu 2017

OPINNÄYTETYÖ
Marraskuu 2017
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80220 JOENSUU
(013) 260 600

Tekijä
Emmi Satokangas

Nimeke
”HEI, TONNE PITÄÄ PÄÄSTÄ!” – Vanhempien kokemuksia Joensuun avoimesta varhaiskasvatuksesta

Toimeksiantaja
Joensuun kaupunki

Tiivistelmä

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää vanhempien kokemuksia Joensuun avoimesta varhaiskasvatuksesta. Tarkemman tarkastelun alla olivat vanhempien perusteet valita avoin varhaiskasvatus päivähoitomuodoksi, tärkeiksi koetut asiat avoimessa varhaiskasvatuksessa sekä sen kehittämisehdotukset. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineistonkeruumenetelmänä toimi teemahaastattelu ja aineisto analysoitiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä käyttäen. Tutkimuskohteena olivat päivähoitopalveluita käyttävät perheet, joiden varhaiskasvatusikäisillä lapsilla ei ole täysi hoidontarve. Yksilöhaastattelin opinnäytetyötäni varten vanhempia, joilla kaikilla on kokemuksia avoimesta varhaiskasvatuksesta.

Tuloksissa kävi ilmi, että pääsyy avoimen varhaiskasvatuksen valinnalle oli toisen vanhemman oleminen kotona ja sen seurauksena heillä ei ollut välttämätöntä tarvetta päivähoitoon. Yksi tärkeä peruste oli taloudelliset syyt; avoimeen varhaiskasvatustoimintaan osallistuminen ei vaikuta perheen saamaan kotihoidontukeen. Vanhemmat kokivat tärkeäksi heidän saaman tuen kasvatustyöhön ja omaan jaksamiseen, toisiin vanhempiin tutustumisen, vertaistuen, lapsen ryhmätaitojen ja kouluvalmiuksien kehittymisen, lapsen oman ikäiset kaverisuhteet sekä monipuolisen ja ohjatun toiminnan järjestämisen. Kehittämiskohteiksi nousivat yhteistoiminnan järjestäminen henkilökunnalle ja perheille, tiedottaminen, ryhmäkoot ja ikäjakaumat sekä henkilökunta- ja aikaresurssit. Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää avoimen varhaiskasvatuksen kehittämisessä, jotta toiminta vastaisi mahdollisimman paljon perheiden tarpeita ja toiveita.

Opinnäytetyön jatkotutkimusideoita ovat avoimen varhaiskasvatuksen henkilökunnan kokemusten selvittäminen siitä, kuinka he kokevat pystyvänsä työssään vastaamaan perheiden tarpeisiin, esimerkiksi vanhemmuuden tukemisen osalta. Toinen jatkotutkimusidea olisi selvittää lasten kokemuksia avoimen varhaiskasvatuksen toiminnasta.

Kieli
suomi

Sivuja 47
Liitteet 6
Liitesivumäärä 8

Asiasanat
varhaiskasvatus, avoin varhaiskasvatus, ehkäisevä lastensuojelu

THESIS
November 2017
Degree Programme in Social Services

Tikkarinne 9
80220 JOENSUU
FINLAND
+358 13 260 600

Author
Emmi Satokangas

Title
"HEY, WE HAVE TO GET THERE!" – Parents experiences of Open Early Childhood Education in Joensuu.

Commissioned by
The City of Joensuu

Abstract

The purpose of this thesis was to find out parents' experiences of open early childhood education in Joensuu. Especially under scrutiny were parents' reasons to choose open early childhood education as their child's daycare place, things that parents feel important and development ideas. The thesis was conducted as a qualitative research and theme interview was used as an interview method. The data was analyzed by using the material-focused content analysis. The data consists of interviews of parents who use daycare services but their child does not need full-time care. All interviewed parents had experiences about open early childhood education.

It was discovered that the main reason for choosing open early childhood education was that the other parent was at home, so they did not have the necessary need for daycare. One important reason was economic; participation in open early childhood education does not affect the family's home care allowance. It was found that the things parents felt important were the support they received for their upbringing and for their own well-being, getting to know other parents, the development of school abilities, friend relationships with similarly-aged children and the organization of versatile and guided activities. It was found that the parents would develop the following things: arranging joint activities for staff and families, informing, group sizes and age distributions, staff and time resources. The results of this thesis can be utilized in the development of open early childhood education so that the activities respond as much as possible to the needs and wishes of families.

As a further study, it would be interesting to investigate the experiences of open early childhood education staff on how they feel capable of responding to family needs. Another idea would be to find out children's experiences about open early childhood education.

Language
Finnish

Pages 47
Appendices 6
Pages of Appendices 8

Keywords
early childhood education, open early childhood education, preventive child welfare

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1	Johdanto	5
2	Varhaiskasvatus	6
2.1	Varhaiskasvatuksen määrittelyä	6
2.2	Avoim varhaiskasvatus	7
2.3	Joensuun varhaiskasvatuspalvelut	8
2.4	Avoim varhaiskasvatus Joensuussa	10
3	Avoim varhaiskasvatus osana ehkäisevää lastensuojelua.....	11
3.1	Kasvatuskumppanuus	11
3.2	Vanhemmuuden tukeminen	12
3.3	Varhainen puuttuminen.....	13
4	Ryhmätoiminnan merkitys lapsen kehitykselle.....	15
4.1	Psyykkinen kehitys	15
4.2	Sosiaalinen kehitys	16
4.3	Motorinen ja hermostollinen kehitys.....	17
5	Aiemmat tutkimukset.....	18
6	Opinnäytetyön lähtökohdat	20
6.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimustehtävä	20
6.2	Toimeksiantajana Joensuun kaupunki.....	21
7	Opinnäytetyön toteutus ja menetelmälliset valinnat	22
7.1	Laadullinen tutkimus	22
7.2	Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä	23
7.3	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi.....	25
8	Tulokset	29
8.1	Vanhempien perusteet valita avoin varhaiskasvatus	29
8.2	Avoimen varhaiskasvatuksen rooli vanhemmuuden tukemisessa	31
8.3	Avoimen varhaiskasvatuksen merkitys lapsen kehitykselle	32
8.4	Vanhempien kehittämisehdotukset avoimen toimintaan	33
9	Pohdinta.....	36
9.1	Johtopäätökset	36
9.2	Luotettavuus ja eettisyys	40
9.3	Ammatillinen kasvu.....	41
9.4	Jatkotutkimusideat	43
	Lähteet.....	45

Liitteet

Liite 1	Toimeksiantosopimus
Liite 2	Tutkimuslupa
Liite 3	Saatekirje vanhemmille
Liite 4	Suostumuslomake haastateltaville
Liite 5	Teemahaastattelurunko
Liite 6	Opinnäytetyön prosessi

1 Johdanto

Joensuun kaupungin varhaiskasvatuksella on pyrkimys lisätä avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa vaihtoehtona kaupungin tarjoamille päivähoitopalveluille. Erityisesti kohteena ovat perheet, joissa toinen huoltajista on kotona ja näin ollen heidän lapsillaan ei ole täysi hoidontarve. Avoimia varhaiskasvatusryhmiä lisäämällä ja kehittämällä tarjotaan perheille laajempi mahdollisuus heille sopivan hoitomuodon valintaan. Avoimen varhaiskasvatuksen lisääminen vähentäisi myös päivähoitopalveluiden kuormittumista lyhyen toiminta-aikansa myötä. Peruspalveluiden vahvistaminen yhteiskunnassa on tärkeä osa ehkäisevää työtä ja perheille suunnattua varhaista tukea. Palvelujen tulee vastata perheiden muuttuviin tilanteisiin ja tarpeisiin. Joensuun kaupunki toimi opinnäytetyöni toimeksiantajana. Pohjois-Karjalassa on tehty aikaisemmin vain yksi opinnäytetyö avoimeen varhaiskasvatukseen liittyen.

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus, jonka tarkoituksena on selvittää vanhempien kokemuksia Joensuun avoimesta varhaiskasvatuksesta. Tarkastelun alla ovat pääasiassa vanhempien perusteet valita avoin varhaiskasvatus päivähoitomuodoksi, tärkeäksi koetut asiat avoimessa varhaiskasvatuksessa sekä sen kehittämiss ehdotukset. Tutkimusaineisto koostuu siis kuuden (6) vanhemman haastattelusta, joiden lapsilla ei ole täysi hoidontarve. Kaikilla haastateltavilla on kokemusta avoimen varhaiskasvatuksen palveluista Joensuussa. Aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui teemahaastattelu ja haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina. Aineiston analysointi tapahtui aineistolähtöistä analyysiä käyttäen.

Opinnäytetyön tietoperusta koostuu varhaiskasvatuksen ja avoimen varhaiskasvatuksen termien määrittelystä ja niiden järjestämisestä Joensuussa. Lisäksi käsittelen tietoperustassa avointa varhaiskasvatusta osana ehkäisevää lastensuojelua kasvatuskumppanuuden, vanhemmuuden tukemisen ja varhaisen puuttumisen kautta sekä ryhmätoiminnan merkitystä lapsen psyykkisen, sosiaalisen ja motorisen kehityksen näkökulmasta.

2 Varhaiskasvatus

2.1 Varhaiskasvatuksen määrittelyä

Varhaiskasvatuslaki (1504/2016) määrittelee varhaiskasvatuksen lapsen suunnitelmalliseksi ja tavoitteelliseksi kasvatukseksi, opetuksiksi ja hoidoksi, jonka kokonaisuudessa painottuu erityisesti pedagogiikka. Lain mukaan lasten päivähoidon ovat oikeutettuja alle oppivelvollisuusikäiset lapset tai lapset, joiden erityiset olosuhteet sitä vaativat eikä hoitoa ole järjestetty muulla tavoin. Pyrkimyksenä on järjestää lasten päivähoidon niin, että se tarjoaa sopivan hoitopaikan lapsen hoidolle ja kasvatukselle sekä jatkuvan hoidon sinä vuorokauden aikana kuin on tarpeen.

Varhaiskasvatuslain (1504/2016) uusimmat muutokset astuivat voimaan elokuun alussa vuonna 2016. Näiden muutosten seurauksena kaikilla alle oppivelvollisuusikäisillä lapsilla on oikeus saada varhaiskasvatusta vähintään 20 tuntia viikossa ja oikeus laajempaan hoitoon, jos huoltajat työskentelevät, opiskelevat tai toimivat yrittäjinä kokopäiväisesti ja päätoimisesti. Varhaiskasvatusta on järjestettävä kokopäiväisesti myös, jos se on lapsen kehityksen, tuen tarpeiden tai perheen olosuhteiden vuoksi lapsen edun mukaista. Elokuun alussa 2016 astui voimaan myös muutos asetukseen lasten päivähoidosta (268/2016), jonka seurauksena päiväkodissa täytyy olla yksi hoito- tai kasvatushenkilö, entisen seitsemän sijaan, kahdeksaa yli 3-vuotiasta kokopäivähoidossa olevaa lasta kohden.

Varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatuspalveluissa, joita tuottavat kunnat, järjestöt, yksityiset palveluntuottajat ja seurakunnat. Näitä varhaiskasvatuspalveluita ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä erilainen avoin toiminta. (Alila & Portell 2008, 14.) Vanhemmilla on oikeus päättää lapsen osallistumisesta varhaiskasvatukseen, mutta varhaiskasvatuksen toimintaan kuuluva esiopetus tuli pakolliseksi elokuun alusta 2015 alkaen (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017).

2.2 Avoin varhaiskasvatus

1970-luvun alkupuolelta asti on avoin varhaiskasvatus tunnettu käsitteellä leikkitoiminta. 2000-luvun alusta alkaen on leikkitoiminta käsite laajentunut yleiskäsitteeksi avoin varhaiskasvatus. Leikkipuistot, leikkikerhot, leikkivälinelainaamot ja avoimet päiväkodit olivat leikkitoiminnan muotoja vuonna 1984. Alueellisesti ja kunnallisesti eri järjestäjien avoin varhaiskasvatus on määritelmiltään ja toimintamuodoiltaan hyvin vaihtelevaa. Osaltaan tämä johtuu siitä, että avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteena on huomioida paikalliset tarpeet ja toimintamuotomahdollisuuksien suuret määrät. Ne asettavat haasteita kokonaisuuden hallitsemiselle ja toimintamuotojen määrän sekä sisällön määrittelylle. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan määrittelemisen ei olekaan yksiselitteistä ja helppoa. (Alila & Portell 2008, 12.)

Varhaiskasvatusta toteutetaan päiväkodissa, perhepäivähoidossa ja muuna varhaiskasvatuksen muotona, kuten leikki- ja kerhotoimintana. Kaikkia varhaiskasvatuksen toimintamuotoja määrittelee ja ohjaa varhaiskasvatuslaki (1504/2016) ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. (Opetushallitus 2016.) Avoin varhaiskasvatus on vaihtoehtoista toimintaa kokopäivähoidolle. Se on suunnattu alle kouluikäisille lapsille ja kokopäivähoidon tapaan ohjattua ja tavoitteellista toimintaa. (Joensuun kaupunki 2017a.) Seurakunnat, kunnat, järjestöt ja yksityiset palvelun tuottajat järjestävät itsenäisesti tai yhteistyönä leikkitoimintaa tai avointa varhaiskasvatusta. Vuonna 2005 Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisemassa päivähoitoselvityksessä käytettiin jo käsitettä avoin varhaiskasvatus leikkitoiminta -käsitteen rinnalla. Selvityksessä leikkitoiminta kuvataan avoimeksi varhaiskasvatukseksi, jonka tehtävänä on tarjota erilaisia toimintamuotoja ja tukea kotona oleville lapsille ja heidän vanhemmilleen, perhepäivähoitajille lapsiryhmineen ja pienille koululaisille. (Alila & Portell 2008, 12–14.)

Sosiaalialan sanasto määrittelee leikkitoiminnan ja avoimen päiväkotitoiminnan toisistaan erikseen, mutta avoin päiväkotitoiminta löytyy myös leikkitoiminnan

käsitekuvauksesta. Leikkitoiminta kuvataan sosiaalipalveluna järjestettäväksi, ohjatuksi ja valvotuksi viriketoiminnaksi lapsille. Tällaista toimintaa ovat esimerkiksi leikkikenttä- ja kerhotoiminta sekä avoin päiväkotitoiminta. Avoin varhaiskasvatus taas kuvataan viriketoiminnaksi, jota on järjestetty lapsille ja heidän vanhemmilleen. (Alila & Portell 2008, 15.)

Avointa varhaiskasvatustoimintaa perheille tarjoavat kunnan ja yksityisten palveluntuottajien lisäksi erilaiset järjestöt ja yhdistykset. Monipuolisten palveluiden tarkoituksena on edistää lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia ja perusturvallisuutta. Avointa varhaiskasvatustoimintaa voivat olla esimerkiksi erilaiset leirit, tapahtumat, kerhot ja kahvilatoiminta. Seurakuntien järjestämä avoin varhaiskasvatustoiminta pohjautuu kirkon varhaiskasvatuksen perusteisiin ja siinä painotetaan kristillistä kasvatusta. Seurakuntien järjestämät perhekerhot, aikuinen-lapsi -kerhot ja avoimet kerhot tarjoavat lapselle ja aikuisille mahdollisuuden yhdessä olemiseen ja kokemiseen. Seurakunnan avoimella varhaiskasvatustoiminnalla on hoidollinen, kasvatuksellinen ja diakoninen tehtävä. (Alila & Portell 2008, 14–15.)

Avoimen varhaiskasvatuksen järjestämistä ja kehittämistä ohjaavat päivähoitolaki (2016/268), sosiaalihuoltolaki (2014/1301), lastensuojelulaki (2016/1504) ja perusopetuslaki (1998/628) koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan osalta. (Alila & Portell 2008, 13.) 2000-luvulla avointen varhaiskasvatuspalveluiden järjestäminen on lisääntynyt. Perinteisen päiväkotij- ja perhepäivähoitotoiminnan sekä kokopäivä- ja osapäivähoidon rinnalle halutaan perheiden valittavaksi nostaa uusia vaihtoehtoisia hoitomuotoja. Kuntia kannustetaan monipuolistamaan ja kehittämään päivähoito- ja varhaiskasvatuspalvelujaan ja huomioimaan entistä enemmän perheiden tarpeet. (Alila & Portell 2008, 18.)

2.3 Joensuun varhaiskasvatuspalvelut

Joensuun päivähoito- ja varhaiskasvatuspalveluita ovat päiväkodit, perhepäivähoito, yksityinen päivähoito, erityispäivähoito ja avoin varhaiskasvatustoiminta. Niiden tarkoituksena on tarjota monipuolista, laadukasta ja joustavaa päivähoi-

toa, jonka toimintamuotoja ovat päiväkotihoido, perhepäivähoito, avoin varhaiskasvatustoiminta ja yksityinen päivähoito sekä erilaiset tukipalvelut, jotka tukevat lapsen kotona hoitamista. Varhaiskasvatuspalvelujen päätavoitteena on hyvinvoiva ja osallistuva lapsi. Tarkoituksena on yhteistyössä vanhempien kanssa luoda lapsille turvallinen ja myönteinen kasvuympäristö, jossa hän voi yksilöllisesti kasvaa, kehittyä ja oppia. Päivähoidon esimiesten tehtävänä on tiedottaa ja tarjota vanhemmille mahdollisuus valita lapselleen kunnan järjestämä hoitopaikka, hoitaa lasta kotona kotihoidontuella tai viedä lapsensa yksityiseen päivähoitoon. Lapsen oikeus hoitopaikkaan kestää vanhempainrahakauden päätymisestä oppivelvollisuuden alkamiseen. (Joensuun kaupunki 2017b.)

Joensuussa on yhteensä 48 päiväkotia, joista 32 on kunnallista ja 16 yksityistä päiväkotia. Päiväkodissa lapset on jaettu ryhmiin, joiden koko riippuu lasten iästä. Pääsääntöisesti päiväkodit ovat avoinna aamukuuden ja iltakuuden välillä. Lisäksi muutamissa päiväkodeissa järjestetään myös iltahoitoa ja Niinivaaran päiväkodissa myös yö- ja viikonloppuhoitoa. Päivähoitoon kuuluvaa maksutonta esiopetusta voidaan järjestää joko päiväkotiryhmissä tai erillisissä esiopetusryhmissä. Valtakunnallisissa esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt esiopetukselle. (Joensuun kaupunki 2016a.)

Joensuun varhaiskasvatuspalveluihin kuuluu myös perhepäivähoitoa, jonka ytimenä on kodinomaisuus ja pieni ryhmäkoko. Tärkeää perhepäivähoidossa ovat perushoito, leikki ja turvallinen ryhmä, jossa lapsi huomioidaan yksilöllisesti. Perhepäivähoito noudattaa varhaiskasvatuksen periaatteita, samoin kuin päivähoidon kaikissa palvelumuodoissa, sisältäen esimerkiksi toiminnan suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin. Joensuussa yksityistä päivähoitoa järjestetään päiväkodeissa, perhepäivähoitajilla ja ryhmäperhepäivähoidon yksikössä. Yksityiseen päivähoitoon haku tapahtuu samalla hakemuksella kuin kunnalliseenkin päivähoitoon. (Joensuun kaupunki 2015.)

Joensuun kaupunki ei ole erottanut varhaiserityiskasvatusta toimintamuotona muista päivähoito- ja varhaiskasvatuspalveluista. Varhaiserityiskasvatuksessa tarkoituksena on tukea lapsen myönteistä kehitystä ja itsetuntoa yhdessä per-

heen ja lasta hoitavien yhteistyötahojen kanssa. Sen ydintavoite on turvata lapselle laadukas, vuorovaikutusta tukeva ja lapsen yksilölliset tarpeet huomioiva päivähoito. Kiertävät erityislastentarhaopettajat liikkuvat tavallisessa päiväkodissa koko- ja osapäiväryhmien välillä sekä toimivat lasten, vanhempien ja henkilökunnan tukena perhepäivähoidossa. (Joensuun kaupunki 2016b.) Joensuun varhaiskasvatuspalveluihin kuuluu myös perheohjausta, jonka tavoitteena on tukea vanhemmuuden vahvistumista ja perheen voimavarojen lisääntymistä. (Joensuun kaupunki 2016c.)

2.4 Avoin varhaiskasvatus Joensuussa

Joensuun kaupunki tarjoaa varhaiskasvatussuunnitelman mukaista toimintaa 2-5-vuotiaille lapsille, vaihtoehdoksi kokopäivähoidolle. Avoimen varhaiskasvatuksen ryhmät tarjoavat ohjattua toimintaa, jossa lapsilla on mahdollisuus leikkiä ja toimia yhdessä saman ikäisten lasten kanssa. Perheen ja lapsen tarve hoidolle ei ole aina kokopäiväinen ja tällöin osapäiväinen tai valittuja päiviä koskeva hoito voi olla kaikin puolin järkevämpi ja mielekkäämpi ratkaisu. Joensuun kaupungin alaisuudessa toimii yhdeksän eri avoimen varhaiskasvatuksen ryhmää, joita ovat Utran, Rantakylän, Tuulikanteleen, Reijolan yhteisötalon, Hammaslahden avoimen varhaiskasvatuksen, Noljakankaaren, Mantan, Kiihtelysvaaran ja Niinivaaran ryhmät. (Joensuun kaupunki 2017a.)

Avointa varhaiskasvatustoimintaa järjestetään koulujen työ- ja loma-aikojen mukaisesti. Avoimen varhaiskasvatuksen ryhmiin voi hakea joko sähköisesti tai paperisella päivähoitohakemuksella. Paperisia päivähoitohakemuksia saa palveluohjaustiimistä, kaupungin päiväkodeista ja avoimen varhaiskasvatuksen ryhmistä. Lapsi voi osallistua ryhmään 2, 3 tai 5 kertaa viikossa, maksimissaan kolmen tunnin ajan. Kaksi aamupäiväryhmää on kohdistettu 2-vuotiaille ja heidän sisaruksilleen. Muut ryhmät ovat 3-5-vuotiaille. Aamupäiväryhmät toimivat kello 9–12 välillä ja se sisältää lounaan. Iltapäiväryhmät toimivat kello 13–16 välillä ja siihen kuuluu välipala. Avoimen varhaiskasvatukseen osallistumisesta peritään kuukausittainen kerhomaksu, joka maksetaan etukäteen varatun käytön mukaisesti. Kaksi kertaa viikossa osallistuvien kuukausimaksu on 40 euroa,

kolme kertaa viikossa osallistuvien 60 euroa ja viisi kertaa viikossa osallistuvien 80 euroa. Avoimen varhaiskasvatuksen ryhmätoimintaan osallistuminen ei vaikuta perheen kotihoidontukeen tai kuntalisään. Kerhomaksuun on myös mahdollista hakea alennusta tai vapautusta toimittamalla vapaamuotoinen hakemus perheen tulotietoineen päivähoitotoimistoon. (Joensuun kaupunki 2017a.)

3 Avoin varhaiskasvatus osana ehkäisevää lastensuojelua

Sosiaali- ja terveysministeriö on vastuussa lastensuojelun lainsäädännöstä ja ohjauksesta. Lastensuojelun tehtävä on huolehtia lasten ja nuorten oikeuksista tasapainoiseen ja monipuoliseen kasvuun ja kehitykseen sekä turvalliseen kasvuympäristöön. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017.) Lastensuojelu jaotellaan ehkäiseviin, avohuollon ja jälkihuollon palveluihin, huostaanottoon ja sijaishuoltoon sekä perhehoitoon. Lastensuojelun avohuollon ja ehkäisevän lastensuojelun tavoitteena on ehkäistä ennakolta lastensuojelun tarvetta. (Huhtanen 2004a, 19–20.) Ehkäisevä lastensuojelu ja varhainen tuki ovat tärkeässä roolissa vanhemmuuden tukemiseksi ja lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi. Ehkäisevää lastensuojelutyötä tehdään kunnan peruspalveluissa, jotka on kohdistettu lapsille, nuorille ja perheille. Näitä ovat muun muassa terveydenhuollon, päivähoidon, perhekeskusten, opetuksen, nuorisotyön sekä äitiys- ja lastenneuvolan palvelut. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017.) Lastensuojelulain (1504/2016) mukaan ehkäisevä lastensuojelu ei vaadi lastensuojelun asiakkuutta lapselta tai perheeltä. Jos asiakkuus lastensuojeluun on, järjestetään tuki osana avo-, sijais- tai jälkihuoltoa.

3.1 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuus määritellään kasvatusyhteistyöksi vanhempien ja henkilöstön välillä. Kasvatuskumppanuudessa sekä henkilöstö että vanhemmat sitoutuvat tietoisesti tukemaan lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Vanhemmille tulee tarjota mahdollisuus osallistua oman lapsensa varhaiskasvatussuunnitel-

man laatimiseen ja kasvatustaluteluihin. Kasvatustumppanuuden perustana ovat aina lapsen tarpeet ja lapsen edun toteutuminen. Ensisijainen kasvatustavastuu ja kasvatustoikeus on aina lapsen vanhemmilla. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17.)

Kasvatustumppanuus perustuu Lapsen oikeuksien sopimuksen edistämiseen perheen ja palvelujen välisessä yhteistyössä. Kasvatustumppanuuden tarkoituksena on edistää lapsen hyvinvointia luomalla lapsen kasvu- ja kehitysympäristöihin arvostava palvelukulttuuri, dialogisen vuorovaikutus ja luottamukselliset yhteistyösuhteet. Kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogisuus ovat kasvatustumppanuuden ydin. Kasvatustumppanuuden tarkoituksena on kiinnittää huomio vanhemman lasta koskevan tietämyksen kuulluksi tulemiseen, vastaanottamiseen, keskusteluun ja jaettuun vuoropuheluun ammattilaisten kanssa. Kasvatustumppanuuden tavoitteena on kehittää lapselle läheisten aikuisten kykyä kuulla lasta. Varhaiskasvatustessa vanhempien ja henkilöstön tietoinen sitoutuminen toimia yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi on olennaisin osa kasvatustumppanuutta. Kasvatustumppanuuden kautta vanhempien ja varhaiskasvatustessa ammattilaisten kokemukset ja tiedot lapsesta on mahdollista yhdistää. Kasvatustumppanuuden onnistumisen kannata olennaista on vanhempien ja kasvattajien keskinäinen luottamus, tasavertaisuus ja kunnioitus. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014.)

Uudessa opetustalituksen valtakunnallisessa varhaiskasvatustussuunnitelman perusteissa termi kasvatustumppanuus on muutettu huoltajien kanssa tehtäväksi yhteistyöksi. Perusajatukset molempien termien takana ovat kuitenkin pääpiirteittäin samat. Opetustalituksen valtakunnallinen varhaiskasvatustussuunnitelma lakisääteisesti ohjailee päivähoidon käytänteitä. (Opetustalitus 2016, 32–33.)

3.2 Vanhemmuuden tukeminen

Kasvatustumppanuus on tärkeä osa vanhemmuuden tukemista. Varhaiskasvatustalaki (580/2015) sekä Sosiaali- ja terveysministeriön valtioneuvoston periaa-

tepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista määrittelevät päivähoitohenkilökunnan velvollisuuksista tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään (Koivula 2004, 73).

Lapsen ja vanhemman vuorovaikutuksen tukeminen on äärimmäisen tärkeää. Lapsen ja vanhemman yhteisesti jaetut hetket, niiden yhtenäiset tunnetilat ja mielialojen kohtaamiset ovat tärkeä osa lapsen turvallista kiinnittymistä. Toistuvat ja ennakoitavat mallit lapsen ja vanhemman väliselle vuorovaikutukselle ovat ehto lapsen suotuisalle kehitykselle. (Tuovila 2008, 34.) Varhaiskasvatuksen ammattilaisella on erityisesti tietoa lapsen kehityksestä, oppimisesta ja kasvatuksesta. Työntekijän on tärkeä jakaa tätä tietoa vanhemmille heidän vanhemmuutensa tukemiseksi. Vanhemman asiantuntijuus liittyy lähinnä lapsen hoitoon ja arkeen sekä persoonallisuuteen. (Alasuutari 2010, 194.)

Vanhemmuuden tukeminen on vanhempien ja perheiden ohjaamista, auttamista, keskustelua, kuuntelemista, kannustamista, opastamista ja yhdessä kulkeamista. Tarve vanhemmuuden tukemiselle saattaa ilmetä vajeena lapsen ja vanhemman turvallisessa kontaktissa, lapsen erilaisena oireiluna, kurittomuutena ja levottomuutena. Osa vanhemmista kokee yksinäisyyttä, väsyneisyyttä ja hämmentyneisyyttä vanhemmuuteen liittyen. Maahanmuuttajavanhemmilla voi olla vaikeuksia sopeutua uuteen kulttuuriin, heillä voi olla kaipuu kotimaahan ja he voivat tuntea epävarmuutta kielitaidon vuoksi. Perheet tarvitsevat eniten tukea vanhempien omaan jaksamiseen ja arkielämän pyörittämiseen. Tärkeimpiä tukimuotoja tähän ovat kasvatukselliset keskustelut ja tuki, rohkaiseminen, verkostopalaverit, ryhmätoiminnat ja ohjaaminen eteenpäin. Tuen on tärkeä olla yksilöllisesti räätälöityä kunkin perheen tarpeisiin ja tarjolla on hyvä olla myös vertaistukea. (Ovaska 2004, 60–61.)

3.3 Varhainen puuttuminen

Varhainen puuttuminen on tärkeä osa lastensuojelun ennaltaehkäisevää ja korjaavaa toimintaa. Päivähoidossa puuttumista tehdään eri tavoin niin ohjaamalla, opettamalla, kieltämällä kuin käskemälläkin. Prevention eli ennaltaehkäisyn ta-

voitteena on suojata, ehkäistä ja edistää yksilön tai ryhmän toimintakykyä interventioiden avulla. Interventio tarkoittaa väliintuloa, joka tehdään ennaltaehkäisevänä ja korjaavana toimenä. Preventiot voidaan jakaa kolmeen eri tasoon, joita ovat primaaripreventio, sekundaarinen preventio ja tertiaarinen preventio. Primaaripreventiossa on tarkoituksena ehkäistä ja vähentää ongelmia jo ennen niiden ilmaantumista, sekundaarisessa preventiossa pyritään minimoimaan ja pysäyttämään jo ilmenneiden ongelmien vaikutukset ja tertiaarisessa preventiossa keskitytään vähentämään jo ilmenneitä ongelmia ja estää niiden pahenemista. (Huhtanen 2004a, 43.)

Päivähoidossa on kaiken aikaa tavoiteltu ongelmien ennaltaehkäisyä tukemalla erityistä tukea tarvitsevia lapsia ja pyrkimällä vastaamaan heidän tarpeisiinsa erilaisin korjaavin toimenpitein. Varhainen puuttuminen on tarpeen, kun erityisen tuen tarve kasvaa. Erityisen tuen tarpeet ovat hyvin monimuotoisia ja niihin puuttuminen vaatii niin lapsen kuin perheen haasteisiin puuttumista. (Huhtanen 2004b, 188–189.) Päivähoidon henkilökunnan huolen herätessä lapsesta, heidän tulisi tarkastella lapsen tilannetta moniulotteisesti. Syiden takana on usein monen tekijän yhteisvaikutus. Huolen herätessä on syytä arvioida asiaa ainakin seuraavista näkökulmista: turvaton kiintymyssuhde, vanhemmuuden tehottomuus tai toimimattomuus, perheen kokemat vastoinkäymiset ja riskit sekä lapsen biologinen haavoittuvuus, kuten temperamentti ja vammat. (Kanninen & Sigfrids 2012, 46–47.)

Työntekijän huolen puheeksi otto on tärkeä osa varhaista puuttumista. Hän ilmaisee huolellaan, että lapsen asiat ovat menossa ei-toivottuun suuntaan ja asian muuttumiseksi täytyy tehdä jotain. Muutos vaatii usein yhteistyötä niin lapsen kuin hänen huoltajiensa kanssa. (Eriksson & Arnkil 2005, 7.) Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet mahdollistavat lapsen erityisen tuen saamisen sairauden, vamman ja toimintavajavuuden lisäksi myös lapselle, jolla on oppimisvalmiuksiin liittyviä riskitekijöitä. Tällöin lapsi tarvitsee oppimisen, kasvun ja kehityksen tueksi erityistä tukea. (Huhtanen 2004b, 195.)

4 Ryhmätoiminnan merkitys lapsen kehitykselle

Ihminen kehittyy omaan aikatauluunsa, mutta kehittyäkseen ihminen tarvitsee virikkeitä ulkomaailmasta. Ihmisen sisäiset mahdollisuudet, eli potentiaalit, yhdessä ulkoisten virikkeiden kanssa muodostavat inhimillisen kehityksen. Herkkyyskaudella ihminen oppii jonkin inhimillisen kyvyn helpommin. (Dunderfelt 2006, 62.) Lapsen kehityksen herkkyyskaudet tulevat omaa luonnollista tahtiaan ja lapsi on tällöin hyvin kiinnostunut kauteen liittyvistä asioista ja oppiminen käy helposti. Erilaisia herkkyyskausia ovat muun muassa aistihavaintojen, kielellisen kehityksen, sosiaalisten taitojen ja motoriikan oppimisen herkkyyskaudet. (Koivunen & Lehtinen 2015, 135–136.) Kriittisellä kaudella on ihmisen saatava virikkeitä ympäristöstä, jotta tietty kyky pääsee kehittymään (Dunderfelt 2006, 62). Ulkomaailmasta tulevat virikkeet ovat taidon tai toiminnan kehittymisen kannalta välttämättömiä (Koivunen & Lehtinen 2015, 135–136).

4.1 Psyykinen kehitys

Ihmisen sosiaalisen ymmärryksen ja ihmisten välisen vuorovaikutuksen kehittymisen kannalta yhdeksi tärkeimmistä tekijöistä on laskettu ihmisen empatian kehittymisprosessi. Empatia koostuu kognitiivisista, tunnepitoisista ja sosiaalisista tekijöistä ja on näin ollen todella monimuotoinen prosessi. Lapsen empatian kehittymiseksi tarvitsee hän tunteidensa ja tekojensa peiliksi ja malliksi empaattisen aikuisen. (Koivunen & Lehtinen 2015, 145.) Lapsuuden toistuvat vuorovaikutustilanteet kehittävät lapsen taitoja omien tunteiden säätelyyn ja kykyä vaikuttaa omaan toimintaansa. Aikuisen tehtävänä on lapsen rajoittajana, lohduttajana ja ilon jakajana opettaa lapselle keinoja hallita kielteisiä tunteita, kuten pettymystä, surua ja kiukkua. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015.)

Ympäristö vaikuttaa vahvasti lapsen temperamentin ja erityisesti itsesäätelyn kehitykseen. Lapsen ympäristö voi tarpeen mukaan tukea lapsen perittyjä ominaisuuksia tai vastaavasti ohjata häntä niiden säätelyssä. Lapsi oppii säätelmään omia reagoititapojaan ja valikoimaan itselleen suotuisia ärsykeympäris-

töjä oman kehittymisensä ja ympäristöstä saadun palautteen myötä. Lapsi oppii vetäytymisen tai tarkkaavaisuuden ja lähestymisen keinoin välttelemään tai altistamaan itsensä ärsytykselle, josta seuraa tiettyä käyttäytymistä. (Lyytinen, Korhokangas & Lyytinen 2008, 56–57.) Hyvä ja toimiva ryhmä tukee lapsen persoonallisuutta päästään sen oikeuksiinsa ja kehittämällä sitä suotuisaan suuntaan. Ryhmän ohjaajalla on tämän suhteen olennainen rooli ja ryhmätöinnin sisällön tulisikin olla suunniteltu niin, että se huomioi erilaiset lapset näiden eriävine toiminnallisine edellytyksineen. (Helenius 2008, 57–59.)

Lapsen kognitiiviselle kehitykselle on olennaista sosiaalisten tekijöiden mukanaolo arjessa ja ne motivoivat lasta kyvykkyyden tavoitteluun. Lapsen kypsyminen ja ympäristöön tutustuminen toiminnallisesti ovat positiivisesti vaikuttavia tekijöitä kognitiiviselle kasvulle ja kehittymiselle, mikä on tärkeää lapsen kouluvalmiuksien kypsyamisen kannalta. (Bandura 2002, 21–22.)

4.2 Sosiaalinen kehitys

Päiväkotilasten sosiaalisuus koostuu tilasta ja toiminnasta, aloitteista ja yhteyksistä, yhdessäolosta, turhautumisista, valikoimista ja johtamisesta. Päiväkodin yhteisössä on yhtä monta minää etsimässä identiteettiään kuin ryhmässä on lapsia. Lapset yhdessä keskenään toimien kehittyvät aloitteissaan ja vastauksissaan, oman minän suojaamisessa ja puolustautumisessa. Yhdessä toimiminen tuo lapselle jatkuvasti uusia asioita, kokemuksia ja elämyksiä sekä uusia taitoja. Kaiken uuden koettavan myötä myös lapsi itsekin muuttuu. Lasten toimiessa keskenään he muuttuvat itse ja heidän oma muutoksensa muuttaa myös toisia. Yhdessä kasvaminen ja kommunikaatio tuovat kaikille osapuolille jaettavaa iloa. Lapsen luontaisesti hyvät sosiaaliset valmiudet yhdessä turvallisen ympäristön kanssa mahdollistavat lapsen kommunikaation rakentumisen yksittäisille aloitteille ja vastauksille. Lapsi ei osaa vielä kommunikoida merkitysten verkostoilla. Vastuullisen aikuisen rooli on tärkeä, jotta lapsi uskaltautuu yhteisleikkiin ja sen myötä antautuu kehittymiselle. (Keinänen 2012, 19–20.)

Ihmisen luontainen perimä ja temperamentti vaikuttavat olennaisesti siihen, miten helposti hän sisäistää sosiaalisen kanssakäymisen ja miten kovasti hän haluaa oppia sosiaalisia taitoja. Sosiaaliset taidot kehittyvät kuitenkin lopulta harjoittelemalla ja oppimalla kokemusten ja kasvatuksen kautta. Sosiaalisuus on osa lapsen temperamenttia ja se määrittelee pitkälti kuinka paljon hän kaipaa toisten ihmisten seuraa ja viihtyykö hän yksin. (Keltikangas-Järvinen 2012, 49–50.) Lapsen sosiaalistumista vahvistaa sosiaalisen palkitsemisjärjestelmän kehittyminen. Se on yhteydessä lapsen miellyttämishaluun vanhempia ja muita ihmisiä kohtaan sekä muiden mukaan taipumiseen. Jokainen lapsi kehittyy omaan yksilölliseen tahtiinsa ja hänen tietoisuutensa omasta itsestä näkyy ensimmäisenä niissä kokemuksissa, kun hän havaitsee voivansa vaikuttaa ympäristöönsä. (Pulkinen 2002, 75.)

Koulumaailma vaatii lapselta luovan ajattelukyvyyn ja itsehillinnän lisäksi taitoja luoda omatoimisesti ikäistensä kanssa ystävyys-suhteita. Lasten kaverisuhteet syntyvät leikkimisen kautta ja taitava leikkijä saa aina helpommin kavereita. Lasten yhteisleikin järjestäminen ja mahdollistaminen on usein päivähoitoa järjestävän tahon tehtävänä. Kouluiän lähestyessä lapsia alkaa kiinnostaa erilaiset pelit ja joukkueleikit. Aikuisella on aina vahva rooli lapsen ja koko ryhmän leikki-taitojen kehittämisessä. (Helenius & Korhonen 2004, 8.)

4.3 Motorinen ja hermostollinen kehitys

Aistitoimintojen kehittyminen luo pohjan lapsen motoriselle kehitykselle. Aistit jaetaan kaukoaisteihin, joita ovat näkö-, kuulo- ja hajuaistit, lähiaisteihin, joita ovat tunto- ja makuaistit sekä kehonaisteihin, joita ovat asento-, liike- ja tasapainoaistit. Aluksi aistit kehittyvät omina erillisinä aisteinaan, mutta vähitellen ympäristön tuomien ärsykkeiden ja vuorovaikutuksen kautta ne alkavat tarkentua ja kehittyä myös yhdessä. Aistien kautta lapsi tutustuu ympäristöön ja aivot muodostavat aistihavainnoista jäsennyksiä. Tämä mahdollistaa lapsen hieno- ja karkeamotoristen taitojen oppimisen. (Koivunen & Lehtinen 2015, 158.)

Lapsen motorinen kehitys on jatkuvaa ja lapsen liikunnallinen toiminta on vuorovaikutuksessa muuttuvan ympäristön kanssa (Koivunen & Lehtinen 2015, 158–159). Lapsi tarvitsee sisä- ja ulkoleikkeihin paljon tilaa ja välineitä. Hienomotoriikka kehittyy, kun lapsi on innostunut tekemään käsillään asioita, kuten piirtämään, askartelemaan, sulkemaan korkkeja ja kasaamaan palikoita. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2017a.) Säännöllisellä päivärytmillä on tärkeä rooli hermoston vakaan kehittymisen kannalta. Lapsen aivojen optimaaliset toimintaedellytykset turvautuvat, kun päiväjärjestys aktivoi aivoja asianmukaisella tavalla. Myös ihmisen elintoiminnot toimivat syklisissä rytmeissä. (Tiusanen 2008, 82–83.)

Motoriikkaa harjoittavien toimintojen ohessa lapsen sosiaaliset taidot ja tunnetaidot kehittyvät. Varhaiskasvattajan on oleellista tietää päävaiheet motoriselle kehitykselle ja kuinka lasta voi tukea näiden oppimisessa. (Karvonen 2000, 10–11.) Kansainvälisesti tehtyjen tutkimusten mukaan lapsen motoristen ja liikunnallisten taitojen hallinnalla on yhtymiä lapsen oppimisen ja koulumenestyksen kanssa. Motoristen taitojen ja liikunnallisuuden tuomien hyvien ominaisuuksien yhteisvaikutuksesta lapsen oppimismahdollisuudet paranevat. (Koivunen & Lehtinen 2015, 159–160.)

5 Aiemmat tutkimukset

Saimaan ammattikorkeakoulussa Taimi Lautiainen ja Titta Vainikka (2014, 2) tekivät opinnäytetyön, jossa he tarkastelivat avointa päiväkotia perheiden valintana. Heidän opinnäytetyönsä tarkoituksena oli selvittää avoimen päiväkodin tärkeyttä lapsiperheiden tukemisessa, syitä avoimen päiväkodin valintaan ja tyytyväisyyttä avoimen päiväkodin toimintaan. Tavoitteena oli saada tietää millaista tukea perhe saa avoimesta päiväkodista. Tutkimusaineisto kerättiin Webropol-kyselyn kyselylomakkeella. Opinnäytetyössä käytettiin kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusmenetelmää kysely sisältäessä sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Tuloksissa esiin nousi avoimen päiväkodin merkitys lapsiperheiden arjessa ja tärkeänä pidettiin myös vanhempien toisilta saama vertais-

tuki, henkilökunnan tarjoama tuki ja mahdollisuus keskusteluun, lapsen sosiaalisten taitojen kehittyminen ja lapsen saama leikkiseura. Avoin päiväkotiki ja sen monipuolinen toiminta koettiin virkistävänä vaihteluna lapsiperheen arjessa. Avoimen päiväkodin valintaan lapsen hoitopaikaksi vaikutti myös hyvä sijainti ja toiminnan maksuttomuus.

Pohjois-Karjalan alueella avoimeen varhaiskasvatukseen liittyen on tehty yksi opinnäytetyö Kontiolahdella. Miia Hirvonen ja Anniina Hulkkonen (2014, 2.) tekivät opinnäytetyön, jonka tavoitteena oli kehittää ja tuottaa toimiva varhaiskasvatus-suunnitelma Kontiolahden avoimelle varhaiskasvatukselle. Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena ja aineistonkeruumenetelmänä toimi avoimen päiväkodin käyttäjien ryhmähaastattelu, käsitekartta sekä varhaiskasvatuksen leikki-kerholaisille piirtäminen aiheesta, mikä on kivaa kerhossa. Aineistonkeruumenetelmien tavoite oli osallistaa käyttäjät sisällön muodostumiseen. Itse tuotosta arvioitiin läpi opinnäytetyöprosessin. Arvioijina ja palautteenantajia toimivat toimeksiantaja, avoimen varhaiskasvatuksen työntekijä ja käyttäjä sekä päiväkodissa toimineet järjestöt ja seurakunta. Tuotoksena oli selkeä, helppolukuinen ja käytännöllinen varhaiskasvatussuunnitelma avoimeen varhaiskasvatukseen.

Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksessä Alila & Portell (2008) ovat kirjoittaneet avointen varhaiskasvatuspalveluiden nykytilasta ja kehittämistarpeista. Selvityksen aineistonkeruu toteutettiin kyselynä internetissä. Jokaisesta 400 Manner-Suomen kunnasta pyydettiin yhtä henkilöä tallentamaan kunnan alueella toimivien eri toimijatahojen avoimia varhaiskasvatuspalveluja koskevat tiedot suomen- tai ruotsinkieliselle sähköiselle kyselylomakkeelle. Kyselyssä oli yhteensä 47 kysymystä jaettuna kahdeksaan eri teema-alueeseen, joita olivat taustatiedot, avointen varhaiskasvatuspalvelujen järjestäminen, toiminta ja suunnittelu, henkilöstö, yhteistyö, valvonta, arviointi ja seuranta, palvelujen kehittäminen ja toimintamuotojen määritelmät sekä muuta huomioitavaa.

Kyselyyn vastasi 52 % (N = 206) kunnista. Vastaajakunnista 50 %:ssa (N = 101) on tarjolla kunnan itsensä järjestämää avointa varhaiskasvatusta. Kaikissa kysymyksiin vastanneissa suurissa, yli 75 000 asukkaan, kunnissa järjestetään avoimia varhaiskasvatuspalveluja. Selvityksen tulosten pohjalta avoin var-

haiskasvatus tulisi nostaa tasaveroiseksi toimintamuodoksi muiden varhaiskasvatuspalvelujen ohella. Avoin varhaiskasvatus kaipaa valtakunnallista määrittelyä ja toimintamuotojen selkeyttämistä eri järjestäjien toiminnoissa. Eri järjestäjätahojen välinen yhteistyö ja toimintojen koordinointi on vähäistä. Kehittämisehdotuksia ovat ohjauksen vahvistaminen, valvonnan, arvioinnin ja tilastoinnin tehostaminen, toiminnan sisällön ja pedagogiikan sekä henkilöstön osaamisen kehittäminen, asiakkaiden osallisuuden ja vaikuttamisen lisääminen, yhteistyön kehittäminen sekä tutkimuksen ja kehittämisen lisääminen. Lisäksi esitetään leikkitoiminnan tilalle käsitettä avoin varhaiskasvatus ja uusiksi avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodoiksi varhaiskasvatuksen avoin toiminta, varhaiskasvatuskerho, varhaiskasvatuksen puistotoiminta ja muu avoin varhaiskasvatus.

6 Opinnäytetyön lähtökohdat

6.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimustehtävä

Opinnäytetyöni tehtävänä on selvittää Joensuun kaupungin avoimen varhaiskasvatuksen tilannetta palvelua käyttävien vanhempien näkökulmasta. Tutkimuskysymyksiä ovat:

- 1) Millä perustein vanhemmat ovat valinneet avoimen varhaiskasvatuksen päivähoitomuodoksi?
- 2) Mitkä asiat vanhemmat kokevat tärkeiksi ja toimiviksi Joensuun avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa?
- 3) Millaisia kehittämissuhteita vanhemmilla olisi Joensuun avoimeen varhaiskasvatustoimintaan?

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus ja sen aineisto koostuu tekemistäni vanhempien haastatteluista. Tutkimuskohteena ovat päivähoitopalveluita käyttävät

perheet, joiden varhaiskasvatusikäisillä lapsilla ei ole täysi hoidontarve. Kartoitin mahdolliset haastateltavat yhteistyössä Joensuun kaupungin avoimen varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. Kirjoitin opinnäytetyöstäni saatekirjeen vanhemmille (liite 3) ja avointa varhaiskasvatusta tarjoavien päiväkotien johtajat välittivät ne kohderyhmään kuuluville vanhemmille. Sain pelkän saatekirjeen kautta sovittua yhden haastattelun ja loput haastateltavat keräsin lopulta menemällä päiväkotiin paikan päälle ja kyselemällä kohderyhmän vanhemmilta halukkuutta osallistua. Vastailin samalla vanhempien kysymyksiin ja annoin saatekirjeitä kotiin. Haastattelin tutkimustani varten kuuden (6) perheen vanhempaa, joilla kaikilla on kokemuksia avoimesta varhaiskasvatuksesta. Haastateltavat vanhemmat olivat kahden eri Joensuun kaupungin päiväkodin käyttäjiä ja heistä neljällä vanhemmalla oli lapsi haastatteluhetkellä avoimen varhaiskasvatuksen toiminnassa ja kahdella osa-päiväisenä päiväkodissa. Tavoitteenani oli myös nostaa haastatteluiden kautta esille vanhempien ideoita ja toiveita toiminnan kehittämiseksi.

6.2 Toimeksiantajana Joensuun kaupunki

Opinnäytetyöni toimeksiantajana on Joensuun kaupunki, josta on kirjoitettu toimeksiantosopimus (liite 1). Joensuun kaupungin varhaiskasvatuksella on pyrkimys lisätä avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa vaihtoehtona kaupungin tarjoamille päivähoitopalveluille, erityisesti niille perheille, joissa toinen huoltajista on kotona. Avoimia varhaiskasvatusryhmiä lisäämällä pyritään antamaan perheille laajempi mahdollisuus heille sopivan hoitomuodon valintaan. Avoimen varhaiskasvatuksen ryhmissä lapsi on hoidossa maksimissaan kolme tuntia päivässä, jolloin lapsi saa toiminnasta sosiaalisen ja pedagogisen hyödyn, mutta on pienelle lapselle kevyempi vaihtoehto. Avoin varhaiskasvatus vähentää myös päivähoitopalveluiden kuormittumista lyhyen toiminta-aikansa myötä. (Räty 2016.)

Avoimen varhaiskasvatuksen piirissä olevat perheet säilyttävät oikeutensa kodinhoidontukeen ja osa-aikaiseen päivähoitoon verrattuna avoimen varhaiskasvatuksen toiminta on edullisempaa. (Räty 2016.)

7 Opinnäytetyön toteutus ja menetelmälliset valinnat

7.1 Laadullinen tutkimus

Toteutan opinnäytetyöni kvalitatiivisena, eli laadullisena tutkimuksena. Laadullinen tutkimus sopii opinnäytetyölleni hyvin, sillä sen tarkoituksena on kuvata ihmisen elämää kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 152). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineisto kerätään luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa ja tarkoituksena on hankkia tietoa mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa tieto kerätään yleensä ihmiseltä. Aineiston keruussa luotetaan enemmän tutkijan havaintoihin ja tekemiin keskusteluihin tutkittavien kanssa kuin erilaisiin mittausvälineillä tehtyihin testeihin. Laadullisen tutkimuksen tutkija voi täydentää keräämiään tietoja erilaisin lomakkein ja testein. (Hirsjärvi ym. 2004, 155.)

Laadullisessa tutkimuksessa on usein tarkoituksena tarkastella aineistoa monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti. Tutkija määrittelee itse, mikä on tärkeää. Laadullisen tutkimuksen aineiston hankinnassa käytetään metodeja, joissa tutkittavien ääni ja näkökulmat nousevat esille. Näitä metodeja ovat esimerkiksi osallistuva havainnointi, teemahaastattelu, ryhmähaastattelu ja diskursiiviset analyysit (dokumentit, tekstit). (Hirsjärvi ym. 2004, 155.) Laadullinen tutkimus soveltui parhaiten opinnäytetyöni tutkimusmenetelmäksi, koska sen tarkoituksena ei ole löytää yleistettäviä tekijöitä, vaan tutkia nimenomaan tutkimuskohdeiden näkökannalta. Tavoitteena on saada tutkimuskohteilta tietoa mahdollisimman yksityiskohtaisesti sekä tulkita se tarkasti ja ymmärrettävästi. (Kananen 2014, 18–19.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkittavien suuri määrä ja tilastointi eivät ole oleellisia asioita tai edes mahdollisia (Alasuutari 2011, 39). Laadullisessa tutkimuksessa tutkittava kohdejoukko valitaan harkitusti ja tarkoituksenmukaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimussuunnitelma on joustava ja tarvittaessa

muuttuu tutkimuksen edetessä. Laadullisessa tutkimuksessa tapaukset nähdään yksilöllisinä ja ainutlaatuisina ja se vaikuttaa osaltaan myös aineiston tulkintaan. (Hirsjärvi ym. 2004, 155.) Laadullinen analyysi muodostuu havaintojen pelkistämisestä ja arvoituksen ratkeamisesta. Kyseiset toiminnot voi tehdä vain analyttisesti ja ne ovat yleensä aina yhteydessä toisiinsa. Aineisto analysoidaan huomioiden vain se, mikä on tutkimuksen ja sen teoreettisen viitekehyksen kannalta tärkeää. (Alasuutari 2011. 40.)

7.2 Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Valitsin aineistonkeruumenetelmäksi teemahaastattelun, koska se mahdollistaa tietyn joustavuuden haastatteluun. Haastattelijana voin vaikuttaa haastattelun etenemiseen ja muuttamaan tarvittaessa kysymysjärjestystä. Näin haastattelu voi edetä luontevasti, mutta käsitellen kuitenkin haluttuja teemoja. (Hirsjärvi & Hurme 2006, 48.). Teemahaastattelu antaa haastattelijalle enemmän vapauksia haastattelutilanteeseen kuin esimerkiksi strukturoitu haastattelu, joka etenee etukäteen suunnitellun lomakkeen mukaan noudattaen tarkasti kysymysmuotoja ja -järjestystä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Haastattelun tärkein tavoite on saada tutkittavasta aiheesta mahdollisimman paljon tietoa suoraan haastateltavilta. Haastatteluun tehdyissä aineistonkeruussa on suurena etuna sen joustavuus. Haastattelija voi tarvittaessa toistaa, tarkentaa, selventää ja keskustella kysymyksestä tiedonantajan kanssa. Joustavuutta tuo myös se, että haastattelija voi tarvittaessa oikaista väärinkäsityksiä ja muuttaa kysymysjärjestystä. Teemahaastattelussa käsiteltävät teemat on valittu etukäteen perustuen tutkimuksen viitekehykseen ja siihen, mitä tutkimuksella halutaan selvittää. Teemahaastattelu keskittyy keskeisten teemojen ympärille ja niitä tuetaan tarkentavilla kysymyksillä. Teemahaastattelu korostaa ihmisen omia tulkintoja ja asioille antamia merkityksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 72–75.) Työstin haastattelurunkoa (liite 5) kesän 2016 aikana ja se viilautui lopulliseen muotoonsa syksyllä 2016. Esitetasin haastattelurunkoa kahteen otteeseen sen eri vaiheissa. Viimeinen testaus tapahtui noin kuukausi ennen tutkimushaastatteluja ja näin ehdin vielä saadun palautteen myötä tehdä viimeisiä parannuksia

haastattelurunkoon. Lopulta kaikki haastateltavat olivat vanhempia, joilla oli kokemusta avoimesta varhaiskasvatuksesta, joten jätin haastattelurungosta ”eivät käytä” –osiot kokonaan pois.

Kartoitin mahdolliset haastateltavat yhteistyössä Joensuun kaupungin avoimen varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. Kirjoitin opinnäytetyöstäni saatekirjeen vanhemmille ja avointa varhaiskasvatusta tarjoavien päiväkotien johtajat välittivät ne kohderyhmään kuuluville vanhemmille. Sain pelkän saatekirjeen kautta sovittua yhden haastattelun, kun yksi vanhempi otti minuun yhteyttä ja ilmaisi halukkuutta osallistua haastatteluun. Loput haastateltavat keräsin lopulta menemällä päiväkotiin paikan päälle ja kyselemällä kohderyhmän vanhemmilta halukkuutta osallistua. Vastailin samalla vanhempien kysymyksiin ja annoin saatekirjeitä kotiin. Tavoitteen mukaisesti haastateltavaksi löytyi lopulta kuusi (6) eri perheen vanhempaa, joilla on kokemusta Joensuun avoimesta varhaiskasvatuksesta. Haastattelut toteutettiin avointa varhaiskasvatusta tarjoavan päiväkodin tiloissa haastateltaville sopivana aikana. Ennen haastattelujen toteutumista hain tutkimusluvan Joensuun kaupungilta (liite 2).

Suunnittelin haastattelurungon teemat tutkimuskysymysten perusteella. Tee­moiteltu haastattelurunko helpottaa myös kerätyn aineiston analysointivaihetta, koska se jo jäsenteleo litteroitua aineistoa (Eskola & Suoranta 2014, 87). Koin teemahaastattelurungon omalta osaltaan jo edistävän työtäni aineiston analysointityötäni. Haastattelurunkoni oli teemahaastatteluksi aika tarkka ja yksityiskohtainen, mutta ajattelin sen tukevan haastatteluani, etenkin kun tiesin olevani tilanteessa yksin. Tarkka haastattelurunko helpotti omaa valmistautumistani haastatteluihin ja auttoi pitämään haastattelun kasassa. Todellisuudessa haastattelut eivät edenneet kysymysrun­gon mukaisesti eikä kysymyksiä esitetty sanatarkasti, vaan haastattelut etenivät joustavasti ja tilanteen mukaisesti. Haastattelurunko piti minut tilanteen tasalla ja piti huolen siitä, että kaikki tarvittavat asiat käsiteltiin.

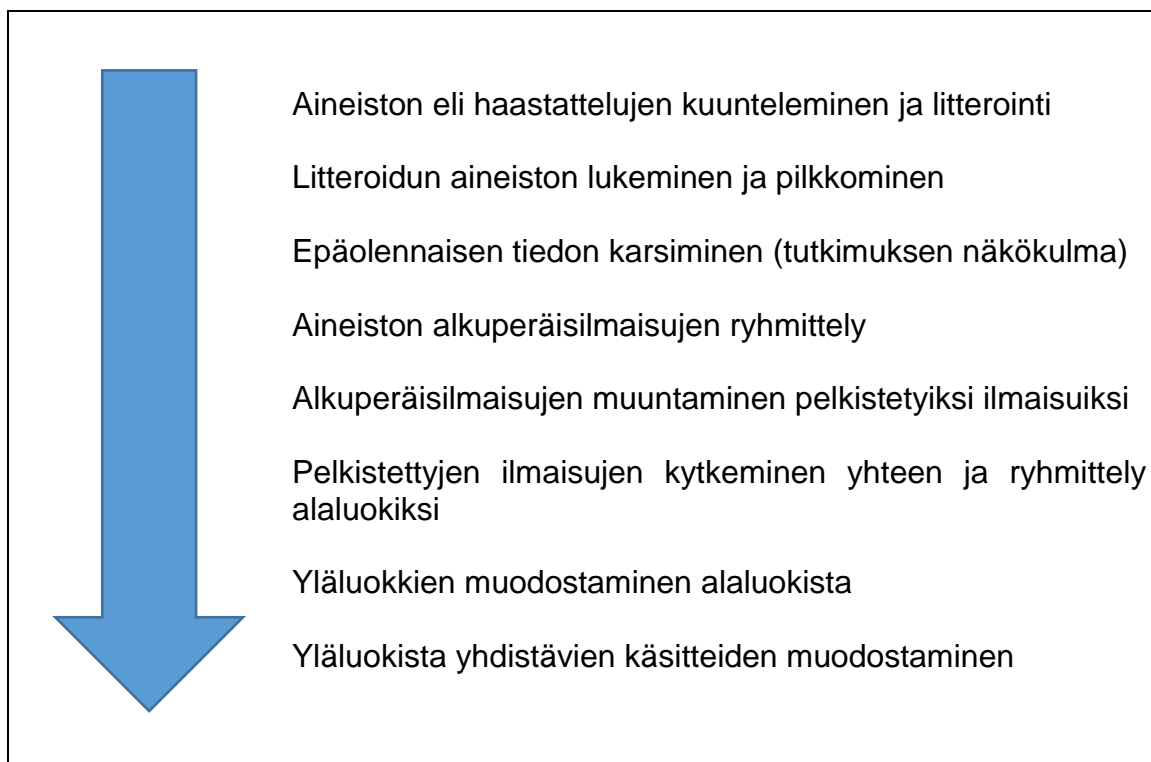
Pyrin tekemään haastattelutilanteesta haastateltavalle mahdollisimman rennon ja mukavan. Tässä tärkeänä osana oli rento jutustelu ennen haastattelun aloitusta sekä haastattelun aloitus kevyemmällä niin sanotuilla ”lämmittelykysymyk-

sillä”. Haastattelin kaikki vanhemmat yksitellen ja haastattelut olivat kestoiltaan 25–55 minuuttia. Haastateltavat allekirjoittivat suostumuslomakkeet ennen haastattelun aloitusta (liite 4). Nauhurin käyttö haastatteluissa oli hyvä ratkaisu ennen kaikkea siksi, että se antoi minulle haastattelijana mahdollisuuden olla läsnä haastattelutilanteessa täysin ja keskittyä vain haastattelun eteenpäin viemiseen ja haastateltavaan. Etenkin kun tein koko prosessin yksin, turvasi se myös haastatteluiden tallentumisen eikä minun tarvinnut käyttää aikaa tai energiaa haastattelujen kirjaamiseen.

Purin nauhoitetut haastattelut litteroimalla ne tietokoneella Word-tiedostoiksi. Aloitin litteroinnit mahdollisimman pian haastattelujen toteutuksesta. Litterointi tarkoittaa haastattelujen kirjoittamista tekstiksi. Tutkija tekee haastattelu- ja vuorovaikutusaineistoja purkaessa päätöksiä siitä, kuinka tarkasti ja miltä osin hän kerätyn materiaalin purkaa sekä kuinka sen tutkimuksessaan ilmaisee. Litterointimenetelmä on olennainen osa laadullisen tutkimuksen validiteettia. Litteraatio ei ole koskaan täydellinen, vaan siihen vaikuttavat aina tutkijan tekemät havainnot ja valinnat. (Nikander 2010, 432–433.) Litteroin haastattelut sanatar-kasti sekä haastattelijan että haastateltavan osalta. Jätin kuitenkin litteroimatta erilaiset äänenpainot, tunneilmaisut sekä äännähdykset, sillä koen, ettei niillä ollut merkitystä tutkittavan asian kannalta. Litteroitua tekstiä syntyi Arial-fontilla, rivivälillä 1,5 ja fonttikoolla 12 yhteensä 92 sivua.

7.3 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Litteroiduista haastatteluista pyritään luomaan teoreettinen kokonaisuus käyttäen aineistolähtöistä analyysiä, jossa analyysiyksiköt valikoituvat tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti. Aineiston analyysivaiheessa pyritään sulkemaan ulkopuolelle kaikki, mitä tutkittavasta aiheesta etukäteen tiedetään, ettei se vaikuttaisi analyysiin. (Tuomi & Sarajarvi 2009, 95–96.)

Kuvio 1. Aineistolähtöisen analyysin prosessi (Tuomi & Sarajärvi 2002, 111.)

Ensin aineisto on järjestettävä hallittavaan muotoon ja haastattelut on koodattava anonymiteetin turvaamiseksi. Aineiston purkamiseen vaikuttaa vahvasti se, kuinka tarkasti aineisto on päätetty litteroida. Yleensä puhutun sisällön ja yksinkertaisen vuorovaikutuksen piirteiden litterointi riittää ja sisällöt voi esimerkiksi luokitella tai teemoitella. (Ronkainen, Pehkonen, Linblom-Ylänne & Paavilainen 2011, 118–119.) Aineiston analysointi voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen. Ensimmäinen vaihe sisältää aineiston pilkkomisen, luokittelun, jäsentelyn ja järjestelyn. Toinen vaihe koostuu aineiston käsitteellistämisestä ja tulkinnasta. Kolmas vaihe on luenta, jossa aineistosta muodostettuja havaintoja tarkastellaan tietyn ajatuksen pohjalta. (Ronkainen ym. 2011, 124–125.)

Litteroinnin jälkeen tulostin aineiston paperisena ja aloin koota niitä teemojen alle. Teemat perustuivat opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin eli ne olivat perusteet avoimen valinnasta päivähoitomuodoksi, tärkeäksi koetut asiat avoimessa varhaiskasvatuksessa sekä sen kehittämisideat. Hankin jokaista teemaa kohti oman korin tehdäkseen teemoittelun mahdollisimman selkeäksi. Leikkasin tulostetut aineistot osiin ja hahmottelin ne omiin teemakoreihinsa. Tein yhden korin epäolennaiselle aineistolle, jonka kävin vielä lopuksi läpi varmuuden vuoksi, jos

jokin turhaksi luokiteltu osio osoittautuisikin vielä tutkimuksen kannalta oleelliseksi tiedoksi analysointiprosessin edetessä.

Analysointiprosessin ensimmäinen vaihe on aineiston redusointi eli pelkistäminen. Siinä aineisosta karsitaan pois kaikki tutkimuksen kannalta epäolennainen tieto ja kootaan tutkimuksen kannalta tärkeä tieto. Aineiston pelkistämisessä alkuperäisilmaisut muotoillaan pelkistetympään muotoon. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 107–111.) Pelkistämisessä tutkimusaineisto pilkotaan osiin ja tiivistetään. Tutkittava aihe ja tutkimuskysymykset ohjaavat tätä työvaihetta. (Vilkkä 2015, 164.) Kuviossa 2 esitetään, miten aineisto on tässä tutkimuksessa pelkistetty.

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaus
No mä olin itse vielä hoitovapaalla silloin, elikkä tavallaan semmonen virallinen päivähoidossa oleminen ois vieny sitte tämän kotihoidontuen toisin ku tässä. Ainaki vähentänyt siitä sen jonku lisäosuuden.	Avoimeen varhaiskasvatukseen osallistuminen ei vaikuta perheen kotihoidontukeen.
Niin toiveena oli, että lapset saisi sit sen kokopäivähoidon oikeuden ja sitte myös me ajateltiin että meiän lasten näkökulmasta, et se kokopäivähoito ois niinku jotenki toivottava olotila. Et vaikka mies on nyt kotona, poissa töistä, hetken aikaa.	Toiveena oikeus kokopäivähoitoon, vaikka toinen vanhemmista on väliaikaisesti kotona.
Just se hyvä keskusteluyhteys henkilökunnan kanssa, et tavallaan se että ne on niinku tukenu hirveesti sitä niinku meiän tavallaan kasvatustyötä ja sitä niinkun ja joo, antanu myöskin sellasta sellasta niinkun.. joo jotakin jaksamista tai voimaa siihen meiän arkeen..	Henkilökunta antaa tukea kasvatustyöhön ja auttaa vanhempien jaksamista arjessa.

<p>Sillain et siellä ois kaikki vanhemmat ja kaikki lapset ja.. niinkun hoitotädit ja opettajat ja henkilökunta niinku paikalla, että.. sehän ois sit et se tekeminen järjestettäs sillä tavalla lasten toiminnan ympärille, et kaikki osallistuu. Mulle on jotenki itelle tärkeätä niinkun et ihana niinkun tuntee lasten kavereiden vanhempia ja ois kiva niinkun heihin tutustuu. Et monet on varmasti koulu-kavereita jatkossaki sit.</p>	<p>Yhteistoimintaa lapsille, vanhemmille ja henkilökunnalle, jossa mahdollisuus tutustua toisiin. Toiminta rakentuu lasten ympärille.</p>
---	---

Kuvio 2. Esimerkki aineiston pelkistämisestä.

Toinen vaihe on klusterointi eli aineiston ryhmittely. Ryhmittely tarkoittaa, että yhteneväiset pelkistetyt ilmaisut yhdistetään ja niistä ryhmitellään alaluokkia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 107–111.) Seuraavassa kuviossa 3 on esitetty esimerkkien kautta miten tein aineiston ryhmittelyn.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Avoimeen varhaiskasvatukseen osallistuminen ei vaikuta perheen kotihoitontukeen.	Lapsiperheiden taloudellinen tilanne / tuet ja etuudet
Toiveena oikeus kokopäivähoitoon, vaikka toinen vanhemmista on väliaikaisesti kotona.	Subjekttiivisen päivähoito-oikeuden rajoittaminen
Henkilökunta antaa tukea kasvatus-työhön ja auttaa vanhempien jaksamista arjessa.	Vanhemmuuden tukeminen
Yhteistoimintaa lapsille, vanhemmille ja henkilökunnalle, jossa mahdollisuus tutustua toisiin. Toiminta rakentuu lasten ympärille.	Vertaistuki

Kuvio 3. Esimerkki aineiston ryhmittelystä.

Kolmantena vaiheena on aineiston abstrahointi eli käsitteellistäminen. Tässä aineistolle luodaan teoreettiset käsitteet ja päätelmät. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 107–111.) Seuraavat kuviot 4 ja 5 esittävät miten tein aineiston käsitteellistämisen.

Alaluokka	Yläluokka
Lapsiperheiden taloudellinen tilanne / tuet ja etuudet	Lait ja asetukset
Subjekttiivisen päivähoito-oikeuden rajoittaminen	
Vanhemmuuden tukeminen	Ehkäisevä lastensuojelu
Vertaistuki	

Kuvio 4. Esimerkki aineiston käsitteellistämisestä

Yläluokka	Yhdistävä luokka
Lait ja asetukset	Lait ja asetukset vaikuttavat perheiden päivähoitomuodon valintaan.
Ehkäisevä lastensuojelu	Avoin varhaiskasvatustoiminta on osa ehkäisevää lastensuojelua

Kuvio 5. Esimerkki aineiston käsitteellistämisestä.

8 Tulokset

8.1 Vanhempien perusteet valita avoin varhaiskasvatus

Kaikissa haastatteluissa kävi ilmi ennakko-oletuksen mukaisesti, että perheen toinen vanhempi oli tällä hetkellä kotona ja se oli pääsyy miksi heidän lapsensa oli avoimen varhaiskasvatuksen ryhmässä. Eri syitä vanhemman kotona olemiseen olivat työttömyys, sairausloma, äitiysloma sekä hoitovapaa. Näin ollen heillä ei ollut välttämätöntä tarvetta päivähoitoon. Kuitenkin vanhemmat kokivat tärkeäksi avoimen varhaiskasvatuksen ryhmässä käymisen vaihtoehtona koko ajan kotona olemiselle, koska se tuo mukanaan paljon tärkeitä asioita. Näitä oli-

vat vanhempien saama tuki kasvatukselle ja omalle jaksamiselle, toisiin vanhempiin tutustuminen ja vertaistuki, lapsen ryhmätaitojen ja kouluvalmiuksien kehittyminen, lapsen oman ikäiset leikkiverit ja kaverisuhteet, monipuolinen ohjattu toiminta ja erilaisten taitojen oppiminen. Tärkeäksi koetuista asioista lisää tuloksien seuraavassa osiossa.

Suurimmassa osassa haastatteluja vanhemmat olivat tyytyväisiä lyhytaikaiseen hoitoon ja kertoivat sen lyhytkestoisuudesta huolimatta tuovan rytmiä perheen ja erityisesti lapsen arkeen. Vanhemmille tärkeää oli myös se, että lyhyen hoitopäivän jälkeen lapsi jaksaa myös touhuta vielä kotonakin hyväntuulisena yhdessä perheen kanssa. Haastatteluista kävi ilmi, että useissa perheissä kotona vanhemman kanssa oli myös pieni sisarus, joka väistämättä vie kotona vanhemman suurimman huomion ja näin isompi sisarus jää vähemmälle huomiolle. Tästä seuraa lapselle pettymyksiä, mutta päivähoitossa ollessa hän saa eri tavalla huomiota ja ikätovereilla on aikaa leikkiä hänen kanssaan.

Että poika haluaa että äitikin on mukana leikeissä nii joutuu sanomaan, että ”heii että äiti on nyt taas syöttämässä tai hoitamassa vauvaa”, nii sit niitä on pettymyksiä tullu nii paljon, että no eiköhän tähän nyt sitte joku keksittäis. Että välillä ois sitte niitä semmosia leikkiveriteitä jotka sanoo että joo leikitään vaan eikä että ”oota hetki”.

Ja sitten jotenki se tuntu myöskin semmoselle tavallaan vappaammalle vaihtoeholle kun ne viralliset hoitopäivät sitten päiväkodissa. Että tää on semmonen niinkun apu jaksamiseen ja sitten semmonen kiva juttu ja pirstys sitten lapsille.

Muutamaa vanhempaa mietitytti kokopäivähoidon puuttuminen ja sen vaikutus lapsen elämään. Yksi vanhempi oli hyvin pettynyt uuteen lakiin, jossa kunnalla on mahdollista rajoittaa lapsen subjektiivisen päivähoito-oikeutta 20 tuntiin viikossa, mikäli toinen huoltajista on kotona. Vanhemmat kokivat, että heidän lapselleen on hyvin hämmentävää ymmärtää, mikseivät he ole päivähoitossa koko päivää, kuten heidän useat kaverinsa. Vanhempia mietitytti myös, mistä asioista lapset jäävät paitsi heidän ollessa vain lyhyitä aikoja päivähoitossa avoimen varhaiskasvatuksen ryhmässä verrattuna kokopäivähoidossa olevaan lapseen.

Niin toiveena oli se, että lapset saisit sen kokopäivähoidon oikeuden ja sitte myös me ajateltiin että meidän lasten näkökulmasta, että se ko-

kopäivähoito ois niinku jotenki toivottava olotila. Et vaikka mies on nyt kotona, poissa töistä, hetken aikaa.

No, syyhän nyt on lähinnä siis se, että kun mie oon käytännössä kotona niin sillonhan työllä ei oo oikeutta kokonaiseen päivähoitoon.

Lähes kaikissa haastatteluissa esille nousi tärkeäksi syyksi valita avoin varhaiskasvatus päivähoitomuodoksi siihen osallistumisen vaikuttamattomuus perheen saamaan kotihoidontukeen tai kuntalisään. Perheillä on myös tarpeen tullen mahdollisuus hakea maksuvapautusta avoimen varhaiskasvatuksen kuukausimaksuista taloudelliseen tilanteeseensa vedoten.

Sitten myöskin että tuota taloudellinen tilanne on hirmu tiukka, niin tässä sitten on mahdollista sillä tavalla että se ei älytöntä niinku maksa ja siitä on mahdollisuus saaha se tuota maksuvapautus. Että siinä huomioijaan se niinkun kaikki.

No mä olin itse vielä hoitovapaalla sillon, elikkä tavallaan semmonen virallinen päivähoitossa oleminen ois vieny sitte tämän kotihoidontuen toisin ku tässä. Ainaki vähentänyt siitä sen jonku lisäosuuden.

8.2 Avoimen varhaiskasvatuksen rooli vanhemmuuden tukemisessa

Haastatteluissa nousi vahvasti esiin vanhempien luottamus avoimen varhaiskasvatuksen henkilökunnan ammatillisuuteen. Vanhemmat kokivat saavansa henkilökunnalta tukea omaan kasvatustehtäväänsä ja omaan jaksamiseen. Vanhemmat näkivät avoimen varhaiskasvatuksen olevan tärkeä paikka lapsen havainnoinnille ja tarvittaessa huolen heräämiselle ja siihen reagoimiselle. Vanhemmat pitivät tärkeänä sitä, että avoin varhaiskasvatus tuo lapsen elämään omien vanhempien lisäksi muita luotettavia aikuissuhteita ja auktoriteetteja. Vanhemmat kokivat avoimen varhaiskasvatuksen olevan laadukasta varhaiskasvatusta.

Just se hyvä keskusteluyhteys henkilökunnan kanssa, et tavallaan se että ne on niinku tukenu hirveesti sitä niinku meiän tavallaan kasvatus-työtä ja sitä niinkun ja joo, antanu myöskin sellasta sellasta niinkun.. joo jotakin jaksamista tai voimaa siihen meiän arkeen..

On varmaan tosi hyvä että, että tavallaan ees jossain se huoli herää siitä lapsesta ja sitten voi keskustella siitä lapsen tilanteesta vanhemman kanssa, että.. silleen rakentavasti, että mites teillä muuten, tällee niin kyllä tää on musta tosi tosi ottava paikka siihen, semmoselle niinku havainnoinnille että joku joku ulkopuolinen kahtoo sitä perheen toimintaa ja auttaa vilpittömästi sitte jos tulee tilanne että jossain selvästi ois ehkä apua hyvä saaha perheelle, että tuota päiväkodeissa myös on niin ammattitaitosta henkilökuntaa että ne varmaan suomailee sitä tukkee niinkun siihen suuntaan kun se on aina niinkun tarpeellista ja minkälaista..

Vanhemmat pitivät suuressa arvossa avoimen varhaiskasvatuksen henkilökunnalta saatua tukea kasvattamiseen ja erityisesti sen merkitystä omalle jaksamiselle. Vanhemmat kokivat saavansa hetken hengähdystauon ja aikaa itselle lasten ollessa avoimen ryhmässä.

No siis tämä on ollu ihan huippu homma tämä kerho. Sen niinkun suhteen että.. tosiaan meillä ei tässä kaupungissa asu isovanhempia eikä oo semmosta tukiverkkoa että se on ainut minä, joka on hoitanut lapset. Ja tuota voi olla muitakin samassa tilanteessa olijoita. Tai jostain muusta syystä niin.. sitten tuota.. saa sen hetken henkäsytaun.

Ja sitten se että myöskin se, että se on lapselle mieleistä. Että se on niinkun sekä minun jaksamista että sitten lapsillekin kiva asia.

8.3 Avoimen varhaiskasvatuksen merkitys lapsen kehitykselle

Haastatteluissa tärkeäksi asiaksi nousi myös lapsen ryhmätaitojen ja kouluvalmiuksien kehittyminen ohjatun ja osallistavan toiminnan kautta. Lapsi oppii toimimaan ryhmässä, sosiaalistuu ja oppii luomaan kaverisuhteita. Vanhemmat kokivat myös lastensa rohkaistuneen ja reipastuneen avoimeen varhaiskasvatukseen osallistumisen kautta.

Kyllähän lapsi niinkun sosiaalistuu ja oppii niinku noudattamaan niitä tiettyjä tapoja ja rutiineja mitä tarvitaan sitte esikoulussa ja koulussa.. et se ryhmän kanssa toimiminen ja toisten huomioon ottaminen. Se tietysti et meillä on neljä lasta niin kyllä sitä harjotellaan sitte silleen kotonakin. Mutta tuota aina se on eri asia kun siinä on se vieras aikuinen ja vieraat lapset, eikä ne siskot joitten kanssa kinataan kokoajan..

Kyllä niinkun meillä poika on silleen hirveesti tullu ulos kuorestaan, että.. se oli ensin hirmu hankalaa aikasemmin se kaikki tämmönen niin-

kun tekeminen. Vaan nyt niinkun, on ollu ja tietysti tullu nuo opettajat ja ohjaajatki sillä tavalla vähän niinkun lähemmäs häntä niin tapahtuu ihan eri tavalla tämmönen siis ohjattu toiminta ja.. että kyllä se semmosta niinkun jääräpäisyyttäkin sitten rikkoo.

Yksi tärkeäksi nostettu asia haastatteluissa oli avoimen varhaiskasvatuksen tuominen rytmii elämään. Avoimen varhaiskasvatuksen käyttö koettiin helpoksi – paikat ryhmässä avautuivat yllättävän nopeasti ja hoitopaikan konkreettinen sijainti oli käyttäjän näkökulmasta hyvä.

No ehkä haluttiin sitten vähän tavallaan niinkun sellasta rytmii siihen viikkoon, et se jotenki koettiin heti että meillähän oli tosi vaikee rytmittää sitä elämää siihen asti, sit ennenku tuli semmonen säännöllinen aamulähtö.

Vanhemmat olivat hyvin tyytyväisiä avoimen varhaiskasvatuksen sisältöön. Toiminta oli monipuolista ja lapset oppivat paljon erilaisia taitoja, kuten käden taitoja ja liikuntaa. Vanhemmat kokivat lapsensa viihtyvät avoimen varhaiskasvatuksen ryhmässä hyvin.

Sitte kaikki tietysti tää järjestetty tekeminen ja toiminta, tapahtumat. Kaikki erivuodenaikojen teemat, siis en mä oo kotona jaksanut, et se on ollu tavallaan sitä perushoitoo hyvin pitkälti. Syödään, mennään ulos, luetaan ehkä kirjaa. Tavallaan sellanen niinku monipuolisesti kaikkien askartelujen ja kädentaitojen järjestäminen niin sitä mä oon pitänyt tosi niinku suuressa arvossa. Et he tekee mitä ei kotona niinkun jaksais mil-lään järjestää niin monipuolisesti kaikkee.

Minusta on ihanaa että siinä on ulkoilua ja ohjattua toimintaa, että lapset kotona piirtelee ja leikkivät keskenään ja muuta. Niin minusta on hirmu hyvä siihen, että sitten on tavallaan semmosta opetella jo vähän siihen mitä sitte esikoulussa ja koulussa tarvitaan niitä taitoja, sitä ryhmässä olemista ja sitten tuota toisten aikuisten kanssa olemista ja heidän kuuntelemistaan.

8.4 Vanhempien kehittämisehdotukset avoimen toimintaan

Haastatteluista nousi vahvasti esiin toive lasten, vanhempien ja henkilökunnan yhteistoiminnalle. Toiveena olisi, että yhteisiä tapahtumia järjestettäisiin myös iltpäivisin, iltaisin tai jopa viikonloppuisin, koska se mahdollistaisi ajoittain myös

työssäkäyvien vanhempien osallistumisen. Vanhemmat painottivat, ettei toiminnan tarvitse olla mitään erityisen hienoa tai erikoisjärjestelyä vaativaa. Leikki- puistot, pulkkamäet ja urheilukentät ovat hyviä vaihtoehtoja yhteisen toiminnan järjestämiselle ja niihin osallistuminen on helppoa. Toiminta olisi hyvä keskittää lasten ympärille, näin vanhemmilla on matalampi kynnyks osallistua mukaan. Kuitenkin vanhemmat näkivät parhaaksi toiminnan kannalta, että pedagogiikan ammattilainen olisi mukana vetämässä ja ohjaamassa toimintaa. Toiminnan tulisi olla vapaamuotoista ilman sitoutumis- tai ilmoittautumispakkoja ja sen ei tulisi vaatia mitään erityisvarusteita. Toiminnasta tiedottamisessa on tarpeen huomioida alueen monikulttuurisuus.

Et mie oon enempi itse semmonen et sitte kun lapsilla on sitä toimintaa ja hauskaa ja muuten, niin sitten voi niinkun itekkin huokasta. Että saahaan siihen tavallaan se toiminta.

Kaikki semmoset missä niinkun myös itekin vois olla vanhempana mukana et toki tää on nyt semmosta et poika tuuaan tänne ja sitten, sitten myö lähetään tytön kanssa kotia että vois olla niinku kaikki, kaikki 3 siellä mukana.

Toiminnan ohessa vanhemmilla on mahdollisuus rennosti tutustua toisiinsa ja verkostoitua. Kaikilla vanhemmilla ei ole lähellä sukulaisista tai ystävistä koostuvia verkostoja, esimerkiksi maahanmuuttajat tai toiselle paikkakunnalle muuttavat vanhemmat voivat olla yksinäisiä. Usein vanhemmat ovat kiireisiä lasta hoitoon tuodessa ja sieltä hakiessa, joten siinä vanhempien keskinäinen kommunikointi jää lähinnä tervehdysten tasolle. Mahdollisesti joskus toiminta voisi sisältää vanhemmille jotain tiedollista antia ajankohtaisista asioista, esimerkiksi vaatetukseen tai ravitsemukseen liittyen. Vanhemmat nostivat esiin myös toiveen päästä joskus seuraamaan hoitopäivän kulkua ja olemaan siinä jollain tapaa mukana.

Sillain et siellä ois kaikki vanhemmat ja kaikki lapset ja.. niinkun hoitotädit ja opettajat ja henkilökunta niinku paikalla, että.. sehän ois sit et se tekeminen järjestettäs sillä tavalla lasten toiminnan ympärille, et kaikki osallistuu. Mulle on jotenki ittelle tärkeätä niinkun et ihana niinkun tuntee lasten kavereiden vanhempia ja ois kiva niinkun heihin tutustuu. Et monet on varmasti koulukavereita jatkossaki sit.

Haastatteluista kävi ilmi, että avoimesta varhaiskasvatuksesta tiedottamista olisi tarpeen parantaa. Vain yksi vanhemmista oli kuullut avoimesta varhaiskasvatusta ennen heidän lapsensa osallistumista avoimen toimintaan. Tiedottamisessa tehokkainta on monipuolisuus, tietoa tulisi jakaa niin sanomalehtien, sosiaalisen median, neuvoloiden sekä päiväkotien välityksellä. Myös eri kielet on tarpeen huomioida tiedotuksessa. Useampi haastateltava kertoi ”avoin varhaiskasvatus” -termin olevan hyvin hankala ja tämä olisi hyvä huomioida tiedottamisessa. Vanhemmat kokivat, että haastaviin termeihin ei kiinnitä huomiota eivätkä ne jää mieleen. Paras keino markkinoinnissa on konkretia.

No kyllä minun mielestä siitä vois olla enemmänkin tietoo, että tätä ois voinu niinku harkita sillon aikasemmin jo. Kun olis ollu asiasta tietoinen. Että tämä niinkun oli vasta sillon kun ite rupes tavallaan sitä asiaa pohtimaan, että ei sitä kukkaan ollu niinkun osannu ehdottaa että tämmönenkin on mahdollinen.

Mun mielestä jossain neuvolassakin vois vaikka olla seinällä, jos, en muista onko siellä seinällä, semmosia avoimen varhaiskasvatuksen niinku, tuota.. ilmoituksia, että.. se vois olla yks, koska siellä kuitenkin tulee käytyä. usein

Tietysti sekin että terminähän tämä on hirvittävän vaikee niinku pääsääntöisesti kaikki virkatermit niin. Tietysti että sitäkin vois vähä ehkä yksinkertaistaa... Se termi, niin se menee helposti ohi.

Haastatteluista ilmeni kehitettävänä asiana myös avoimen varhaiskasvatuksen resurssit. Ryhmäkoot ovat kasvaneet pikkuhiljaa ja henkilökuntaresurssit tuntuvat siinä suhteessa pieniltä. Toistuvasti haastatteluissa nousi esille avoimen varhaiskasvatuksen ryhmien lasten suuri ikäjakauma. Lapset ovat eri-ikäisiä ja toiminnan suunnittelu kaikille sopivaksi on haastavaa. Useampi vanhemmista toivoi avoimeen varhaiskasvatukseen lisää aikaa, uusi toivottu kesto olisi nykyisen kolmen sijaan neljä tuntia.

Oon huomannu tämän vanhemman tytön kanssa joka on nyt 4,5-v. Nii on hyvin sitten niinkun iso merkitys hänelle sillä että onko samoina hoitopäivinä sitten sitä sen suurin piirtein saman ikäluokan tyttöjä kaverina. Et se leikkikaverin kaipuu..

Toki toivoisin et tähän avoimeenki tulis lisää aikaa, että tää on se kolme tuntia, sit siinä on ne siirtymät se voi viedä äkkiä sen tunnin, se tulo- ja

lähtötilanteet. Ja sitten ruokailu, ulkoilu niin siinä on tosi pieni se hetki. Et ne lapsetki jo jopa jaksais enemmän ja tuota niillä ois niinkun tavallaan potentiaalia, ainakin isommilla niin vielä, vielä niinkun touhuta paljon enemmän

Muutama vanhempi nosti kehitettäväksi asiaksi myös lapsen hoidon aloituksen. Myös joka päiväisessä hoitopäivän aloituksessa olisi ajoittain parantamisen varaa.

Hiukan enemmän ois tavallaan toivonu semmosen että kun lapsi tulee hoitoon ja varsinki kun tuli ensimmäistä kertaa että siinä otetaan niinku lapsi vastaan. Että aika paljon on minusta ollu semmosta että sitten ei välttämättä oo etteisessä kukkaan vastassa ja joitaki asioita semmosia mitkä jäi mietityttämään nii varsinki kun tämä pienimmäinen alotti. Hän oli 2,5 -vuotias. Niin sitten, että kukkaan ei kysyny mistään niinkun että käyttääkö vaippoja tai onko allergioita tai ossaako ite pyyhkiä tai niinkun minkälaiset tottumukset on tai mitään. Semmosia kuitenkin minusta 2-vuotias on sen verran pieni että se ei välttämättä ossaa kertoa itse.

Vanhemmilta tuli myös ehdotus, voisiko kehittämissuhteita kysellä myös itse lapsilta.

9 Pohdinta

9.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyöni tehtävänä oli selvittää vanhempien kokemuksia Joensuun avoimesta varhaiskasvatuksesta. Tarkemmin tutkittavat teemat olivat vanhempien perusteet valita avoin varhaiskasvatus päivähoitomuodoksi, tärkeäksi koetut asiat avoimessa varhaiskasvatuksessa sekä sen kehittämissuhteet. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineistonkeruumenetelmänä toimi teemahaastattelu ja aineisto analysoitiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä käyttäen. Tutkimuskohteena olivat päivähoitopalveluita käyttävät perheet, joiden varhaiskasvatuksikäisillä lapsilla ei ole täysi hoidontarve. Tutkimustani varten yksilöhaastattelin kuuden perheen vanhempaa.

Tuloksista ilmenee, että kaikkien haastateltavien perheissä tilanne oli se, että toinen vanhempi oli kotona työttömyyden, sairausloman, äitiysloman tai hoitovapaan vuoksi. Tämän seurauksena heidän lapsillaan ei ole täysi hoidontarve ja uusien lakimuutoksen myötä kunnalla on myös oikeus lain puitteissa rajata heidän hoitonsa puolipäivähoidoksi, eli maksimissaan 20 tuntiin viikossa (Peltola 2016, 9). Muutama vanhempi ilmaisi haastattelussa olevansa tästä lakimuutoksesta hyvin harmissaan ja heitä mietitytti kovasti lapsen jääminen vaille kokopäivähoitoa. Haastatellut vanhemmat kertoivat kuitenkin, että heille on tärkeää pitää lapset hoidossa, edes lyhytaikaisesti, sen tuomien hyvien asioiden takia ja olivatkin pääasiassa hyvin tyytyväisiä saatuun hoitoon avoimen varhaiskasvatuksen puolella. Vanhemmat kokivat, että lapsen on tärkeää olla edes osan päivästä ryhmätoiminnassa mukana oman ikäistensä kanssa kuin verrattain kokopäivän kotona vanhempien kanssa. Päivähoito liittyy yhteen lapsen edun, lapsiperheiden hoitoratkaisut, arkielämän sujuvuuden ja yhteiskunnan lapsipolitiikan (Niikko 2008, 69).

Kaikissa haastatteluissa nousi esille, että yksi tärkeä tekijä avoimen varhaiskasvatuksen valinnalle on myös taloudelliset syyt. Lapsen ollessa kokopäivähoidon puolella, osapäiväisenäkin, vaikuttaa se alentavasti perheen saamaan kotihoidontukeen. Avoin varhaiskasvatus ei vaikuta perheen saamaan kotihoidontukeen tai kuntalisää ja siitä on mahdollista hakea vapautusta taloudelliseen tilanteeseen vedoten (Joensuun kaupunki 2017a).

Vanhemmat pitivät suuressa arvossa avoimen varhaiskasvatuksen henkilökunnalta saatua tukea kasvattamiseen ja erityisesti sen merkitystä omalle jaksamiselle. Vanhemmat kokivat saavansa hetken hengähdystauon ja aikaa itselle lasten ollessa avoimen ryhmässä. Kaikilla haastatelluilla vanhemmilla oli vahva luottamus avoimen varhaiskasvatuksen henkilökunnan ammatilliseen osaamiseen ja se toi turvallisuuden tunnetta jättää lapsi hoitoon, usein hänen elämänsä ensimmäiseen kodin ulkopuoliseen hoitopaikkaan. Kasvatuskumppanuuden toimiessa toivotulla tavalla, lapselle tärkeiden aikuisten eli vanhempien ja hoitajien tieto ja ymmärrys lapsesta yhdistyvät. Kasvatuskumppanuus pyrkii tukemaan lapsen vanhempia lisäämällä heidän tietouttaan ja ymmärrystään lapsen kehitysvaiheista ja tarpeista ja vanhemmuuden tähdennetään olevan lapselle

ensisijaisin ihmissuhde. Kasvatuskumppanuuden tuoma tuki korostuu vanhempien jaksamisen ollessa tiukoilla tai jos vanhemmuuden tukemiselle ei löydy riittävää tukiverkostoa vanhemman omasta verkostosta. (Kanninen & Sigfrids 2012, 133.)

Vanhemmat kokivat, että lapselle on tärkeää hänen tulevaisuutensa kannalta luoda myös perheen ulkopuolisia luotettavia aikuissuhteita ja saada vanhempien lisäksi myös muita auktoriteetteja elämään. Tärkeäksi asiaksi nostettiin myös ammattitaitoisen henkilökunnan lasten havainnointi ja tarpeen tullen huolen herätessä siihen reagointi lapsen ja perheen parhaaksi. Varhainen puuttuminen on aikuisen lapsen edun mukaista toimimista tilanteessa, jossa hänellä herää huoli lapsesta. Syitä huoleen voi olla monia, ne voivat koskea lapsen kehitystä, hyvinvointia, elämäntilannetta tai muita olosuhteita. Varhaisen puuttumisen tarkoituksena on diagnosoida mahdolliset haasteet nopeasti ja näin ennaltaehkäistä uusien ongelmien syntymistä. Tärkeää on myös lapsen ja hänen ympäristönsä tukeminen, kannustaminen ja rohkaisu. (Huhtanen 2004b, 188–189.)

Vanhemmat toivat haastatteluissa esiin toivetta lasten, vanhempien ja henkilökunnan yhteistoiminnalle. Yhteistapahtumia olisi paras järjestää lasten toiminnan ympärille, esimerkiksi pulkkamäkeen, koska tällöin vanhempien osallistumiskynnys olisi matalampi. Vanhempien on helppo lähteä mukaan lapsille järjestettyyn toimintaan ja sen olisi hyvä olla vapaamuotoista ilman ilmoittautumis- tai sitoutumisehtoja. Mukava ja lapsilähtöinen toiminta tarjoaa vanhemmille mahdollisuuden tutustua toisiinsa ja verkostoitua rennoissa tunnelmissa. Kaikilla perheillä ja vanhemmilla ei ole lähellä sukulaisverkostoja tai ystäväpiirejä, joista saada vertaistukea tai ihan vain aikuista juttuseuraa. Toiminnassa on tarpeen huomioida alueen monikulttuurisuus, erityisesti tiedottamisessa. Henkilökunnan opettellessa lapsen kotikielellä muutamia perussanoja, voi se tuoda turvallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta lapselle sekä auttaa työntekijöitä lähentyämään perheen kanssa (Kanninen & Sigfrids 2012, 185). Vanhemmilta nousi esille toive päästä joskus seuraamaan lapsen hoitopäivää ja osallistumaan siihen jollain tapaa. Yhteistoiminta voisi tarjota vanhemmille joskus myös tiedollista antia ajankohtaisiin asioihin liittyen.

Vanhemmilla oli päällisin puolin hyvät kokemukset avoimen varhaiskasvatuksen käytöstä. He kokivat saaneensa nopeasti hoitopaikan ryhmään ja sen konkreettinen sijaintikin koettiin hyväksi ja helposti saavutettavaksi. Vanhemmat kokivat kuitenkin, että avoimesta varhaiskasvatuksesta tiedottamista olisi syytä parantaa ja laajentaa myös useammilla kielillä tehtäväksi. Tiedottamista tulisi monipuolistaa entisestään ja tehokkaimmiksi tiedotusväyliksi koettiin sanomalehdet, sosiaalinen media ja internet, neuvolat sekä päiväkodit. ”Avoin varhaiskasvatus” koettiin terminä haastavaksi ja sen huomioiminen tiedottamisessa oleelliseksi. Vaikean termin koettiin menevän arjen kiireissä ohitse huomion eikä se jää mieleen.

Haastatteluissa vanhemmat nostivat todella tärkeäksi asiaksi myös lapsen ryhmätaitojen ja kouluvalmiuksen kehittymisen ohjatun ja osallistavan toiminnan kautta. Ryhmässä lapsi oppii toimimaan toisten lasten kanssa, sosiaalistuu ja harjoittelee kaverisuhteiden luomista. Vanhemmat kokivat myös avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan osallistumisen tuoneen heidän lapselle rohkeutta ja heidän koettiin selvästi reipastuneen. Yli 3-vuotias lapsi alkaa jo kaivata leikkeihinsä kavereita ja onkin otollista aikaa alkaa harjoitella ryhmässä olemista ja sosiaalisia taitoja. Rohkealuontoista ja päättäväistä lasta on hyvä ohjaamalla opettaa huomioimaan myös toiset lapset ja näin harjoitella sosiaalisia taitoja. Harjaantumisen kautta lapsi oppii pikkuhiljaa paremmin ottamaan huomioon muut, kuten odottamaan vuoroaan ja jakamaan lelujaan. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2017b.) Ryhmässä toimiminen kehittää lapsen kognitiivisia taitoja ja sen kautta kouluvalmiuksien kehittymistä. Kognitiivisia toimintoja ovat tiedon hankinta, käsittely ja säilöntä. Näitä mekanismeja ovat muistaminen, ajattelu, päättely ja havaitseminen. (Nieminen 2004, 19–20.) Vanhemmat kertoivat olevansa hyvin tyytyväisiä avoimen varhaiskasvatuksen sisältöön sen monipuolisen toiminnan osalta. Vanhemmat kokivat lasten oppivan paljon erilaisia taitoja, kuten liikuntaa sekä kädentaitoja, ja lasten koettiin viihtyvän hyvin ryhmässä.

Haastatteluissa vanhempia puhututtivat avoimen varhaiskasvatuksen resurssit. Ryhmäkoot ovat kasvaneet ja henkilökuntaresurssit tuntuivat vanhemmista siihen suhteuttaessa pieniltä. Uuden lakiasetuksen myötä 1.8.2016 alkaen päivä-

hoidossa saa yhtä hoitajaa kohden olla kahdeksan 3-vuotta täyttäneitä lasta entisen seitsemän sijaan, mikä mahdollistaa ryhmäkokojen kasvattamisen (Asetus lasten päivähoidosta 268/2016). Haastatteluissa nousi toistuvasti esille myös avoimen varhaiskasvatusryhmien lasten suuri ikäjakauma. Lasten ollessa erikikäisiä, täytyy toiminnankin olla tarkoin suunniteltu kaikille sopivaksi ja tämän toteutuminen mietitytti vanhempia. Useampi vanhempi esitti haastatteluissa toiveen avoimen varhaiskasvatuksen keston lisäämisestä nykyisen kolmen tunnin sijaan neljän tuntiin. Muutama vanhempi nosti esille myös lapsen hoidon aloittamisen ja sen kehittämisen niin ryhmää ensimmäistä kertaa aloittaessa kuin jokapäiväisessä toiminnassa. Vanhemmat pohtivat myös, voisiko toiminnan kehittämideoita kysyä jossain määrin myös lapsilta itseltään.

9.2 Luotettavuus ja eettisyys

Tutkimustulosten paikkaansa pitävyyden, yleistettävyyden ja julkistamisen tarkistaminen on yksi tutkimuksen tärkeimpiä eettisiä periaatteita (Mäkinen 2006, 102). Tutkimusta tehdessä tutkijana joutuu pohtimaan useita kysymyksiä luotettavuuteen ja eettisyyteen liittyen, kuten millainen aineisto on relevantti tutkittavan asian näkökulmasta, antaako kerätty aineisto tarpeeksi laajan kuva tutkittavasta asiasta, voiko saadun aineiston pohjalta tehdä oletuksia, millaisin kriteerein teoriapohja tulisi kerätä ja mikä on tieteellisesti hyvä selitys (Rolin 2002, 92). Pyrin pitämään erityisesti nämä kysymykset mielessä läpi opinnäytetyön prosessin, erityisesti johtopäätöksiä kirjoittaessa oli tärkeä muistaa, ettei tutkijana lähde tekemään liian vapaamuotoisia tulkintoja haastatteluaineistosta.

Anonymiteetin lupaaminen tuo luottamusta haastateltaville puhua asioista suoraan, mikä helpottaa osaltaan tutkimuksen kannalta olennaisten tietojen keräämistä. Itse tutkimuksessa haastateltaviin voidaan viitata anonymiteetin varmistamiseksi numeroin tai kirjaimin, mutta on muistettava myös varmistaa, etteivät haastateltavien vastaukset mahdollista heidän tunnistamistaan. Luottamuksellisuuden turvaamiseksi tutkittaville on hyvä selventää, ketkä pääsevät käsiksi heidän antamiinsa tietoihin ja kuinka heidän anonymiteettinsä säilyttäminen käytännössä tapahtuu. (Mäkinen 2006, 114–116.) Haastattelijana en käyttänyt

nauhurin ollessa päällä haastateltavien nimiä tai muita anonymiteettia uhkaavia sanoja, vaan nimesin haastattelut niiden tekojärjestyksessä. Haastateltavat vanhemmat kuitenkin itse käyttivät haastatteluissa oman perheen ja erityisesti lasten nimiä. Anonymiteetin suojaamiseksi haastattelunauhut tuhottiin litterointin jälkeen ja opinnäytetyön valmistuttua myös litterointimateriaalit hävitetään.

Luottamuksellisuus tarkoittaa tutkimusaineiston yhteydessä tutkittavien kanssa tehtyjä sopimuksia ja lupauksia. Tutkijan tulee kertoa haastateltaville tutkimuksen aihe ja tavoitteet. Luottamuksellisuus merkitsee, että haastateltava voi luottaa tutkijan käyttävän tutkimusaineistoa tarkoituksenmukaisesti. (Kuula 2011, 88–89.) Tutkiminen vaatii aina luvat viranomaistahoilta ja tietenkin tutkittavilta henkilöiltä. Nauhoittamiseen liittyvien käytänteiden ja suostumusten huomioiminen on myös tärkeää. (Eskola & Suoranta 2014, 52.) Haastateltaville on tärkeää kertoa, mitä ollaan tutkimassa, miksi ja mitä heidän antamallaan tiedoilla tehdään. On tärkeää myös painottaa, että haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Tämä omalta osaltaan mahdollisesti motivoi haastateltavaa haastatteluun, mikä myös tukee tutkimuksen luotettavuutta. Minun oli tärkeää kiinnittää huomiota myös omaan toimintaan haastattelutilanteissa, esimerkiksi kiinnittämällä huomiota kysymysten asetteluun (ei ohjaavaa tai epäkohteliasta) ja miellyttävän sekä luotettavan haastatteluilmapiirin luomiseen. Annoin haastattemilleni vanhemmille omat yhteystietoni, siltä varalta, että heille herää jotain kysymyksiä haastatteluun tai opinnäytetyöhöni liittyen ja näin heillä on mahdollisuus ottaa minuun yhteyttä.

9.3 Ammatillinen kasvu

Käynnistin opinnäytetyön prosessini kunnolla vauhtiin keväällä 2016. Opinnäytetyöni suuntautuminen varhaiskasvatukseen oli heti opintojen alkuun selvää, sillä suoritan opinnoissani myös lastentarhaopettaja kelpoisuuden. Löysin ja kiinnostuin aiheesta ”avoin varhaiskasvatus” lopulta aika nopeasti enkä ehtinyt kovin paljon pyöritellä mielessäni muita vaihtoehtoja. Huomasin myös, että Pohjois-Karjalassa oli opinnäytetöitä avoimesta varhaiskasvatuksesta tehty aikaisemmin vain yksi. Halusin perehtyä aiheeseen lisää ja näin valitsin opinnäyte-

työni kohteeksi avoimen varhaiskasvatuksen. Otin ensimmäisenä yhteyttä Joensuun kaupungin avointa varhaiskasvatusta koordinoivaan suunnittelija Sanna Rättyyn ja onnekseni sainkin nopeasti vastakaikua ajatukselleni opinnäytetyöstäni avoimeen varhaiskasvatukseen. Pyörittelimme heti ensimmäisessä tapaamisessa jo muutamia teemoja opinnäytetyön aiheeksi, mutta opinnäytetyön aihe tarkentui vasta vaihto-opiskeluni jälkeisissä palavereissa toukokuussa 2016. Siinä aikana yhteyshenkilönäni toiminut avointa varhaiskasvatusta Joensuussa koordinoiva Sanna Rätty oli ehtinyt päiväkotien johtajien palavereissa tiedustella tarpeita opinnäytetyön teemoille ja niiden kautta muokkautuikin opinnäytetyöni lopullinen aihe.

Ennen opinnäytetyön aloitusta kävin tutustumassa Joensuussa avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan yhden päivän ajan. Sain heti alkuun paljon positiivista palautetta päivähoitohenkilökunnalta valitsemastani aiheesta. Lähdekirjallisuuden tutustuessa ja tietoperustaa kootessa huomasin nopeasti, että avoimeen varhaiskasvatukseen kohdennettua teoriaa on aika vähän saatavilla. Se aiheutti omat haasteensa tietoperustan luomiselle ja ihan koko opinnäytetyön tekoon valmistautumiselle. Vanhempien kertomien kokemusten käsitteellistäminen analysointivaiheessa oli työlästä ja vei paljon aikaa. Lopulta onnistuneen analysointivaiheen jälkeen haastatteluiden aineisto alkoi jäsentyä ja sen käsittely helpotui.

Opinnäytetyöni suunnitelma vei suunniteltua enemmän aikaa, koska opinnäytetyön aihe tarkoituksineen ja tehtävineen ei löytänyt oikeaa muotoaan. Tämä aiheutti hieman hankaluuksia opinnäytetyön sujuvalle etenemiselle. Olin suunnitellut toteuttaa opinnäytetyöni haastattelut ennen muuttoaani toiselle puolen Suomea, mutta suunnitelman venyessä myös haastattelut siirtyivät syksyltä 2016 keväälle 2017. Tämä vaati minulta hieman lisätyötä – ja resursseja, etenkin haastateltavien kartoittaminen ja saaminen oli hankalampaa toiselta paikkakunnalta käsin. Haastattelurungon työstäminen ja esitestaaminen sujuivat ilman suurempia ongelmia, mitä helpotti selkeä ajatus tutkittavasta asiasta. Kaikki sujui lopulta hyvin, haastateltavat löytyivät ja myös aika haastattelujen tekemiselle. Opinnäytetyö eteni kokoajan suunnitelmallisesti, vaikkakin aikaresurssien puitteissa ajoittain aika hitaasti. Koen, että pieni tauko sopivin väliajoin teki työlle

lopulta hyvää ja sen myötä syntyi työ, johon voin tekijänä olla tyytyväinen. Kaavio opinnäytetyöni prosessi löytyy liitteestä 6.

Tein jo opintojen aika alkuvaiheessa päätöksen tehdä opinnäytetyöni yksin. Sosionomi-opintomme sisälsivät paljon erilaisia ja -laajuisia ryhmätöitä, joten ryhmätyöskentely tuli hyvin tutuksi viime vuosien aikana. Tämä oli osaltaan syy siihen, että halusin haastaa itseni tekemään opinnäytetyön yksin. Opinnäytetyön tekeminen ilman työskentelyparia oli aika haastavaa ja stressaavaa, mutta samaan aikaan myös hyvin antoisaa. Ajoittain kaipasin kuitenkin työparia, jonka kanssa olisi voinut keskustella ja pohtia eri ratkaisuja. Olen luonteeltani pohtiva ja koen olevani parhaimmillani keskusteluissa, jotka ovat hyvä keino etsiä ratkaisuja umpikujatilanteisiin. Useamman kerran opinnäytetyöprosessin varrella sain tuntea valtavaa onnistumista selvitessään haasteista itsenäisesti. Haastattelut hermostuttivat minua etukäteen aika paljon, koska minulla ei ollut aikaisempaa kokemusta pitemmän haastattelun yksin tekemisestä. Koen, että haastattelut menivät kuitenkin hyvin ja olivat tutkimuksen kannalta erittäin onnistuneita. Huomasin myös itse kehittyväni haastattelemisessa niiden edessä eikä kuudes haastattelu jännittänyt enää niin paljoa. Koko opinnäytetyöprosessi opetti paljon, erityisesti pitkäjänteinen työskentely, epävarmuuden sietokyky, itsenäinen työskentely ja päätöksenteko kehittyvät matkan varrella. Olin ensimmäistä kertaa myös tekemässä laadullista tutkimusta, joten opin myös laadullisen tutkimuksen prosessista paljon.

9.4 Jatkotutkimusideat

Vanhemmilta nousi haastatteluissa esille ajatus, että myös lapsilta voisi kysyä kehittämisajatuksia avoimesta varhaiskasvatuksesta, etenkin sen sisällöstä. Tätä asiaa voitaisiin tutkia erilaisia lapsilähtöisiä menetelmiä käyttäen, esimerkiksi luovat menetelmät voisivat olla tehokas keino kerätä lapsilta tietoa.

Tämä opinnäytetyö tutki Joensuun avointa varhaiskasvatusta käyttäjien, eli perheiden, näkökulmasta. Olisi mielenkiintoista jatkaa ja hyödyntää tästä työstä saatuja tuloksia. Tutkimuksen aiheena voisi olla esimerkiksi, miten avoimen

varhaiskasvatuksen henkilökunta kokee pystyvänsä työssään vastaamaan perheiden tarpeisiin, esimerkiksi vanhemmuuden tukemisen osalta.

Lähteet

- Alasuutari, M. 2010 Suunniteltu lapsuus – keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Tampere: Vastapaino.
- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.
- Alila, K. & Portell, T. 2008. Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen: Avointen varhaiskasvatuspalveluiden nykytila ja kehittämistarpeet 2007. Sosiaali- ja terveysministeriö.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110992/Selv200814.pdf?sequence=1>. 9.10.2017.
- Asetus lasten päivähoitosta 268/2016.
- Bandura, A. 2002. Sosiaalis-kognitiivinen teoria. Teoksessa Vasta, R. (toim.) Kuusi teoriaa lapsen kehityksestä. Oy UNIPress Ab. 13–82.
- Dunderfelt, T. 2006. Elämänkaari psykologia. – Lapsen kasvusta yksilön henkiin kehitykseen. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Eriksson, E. & Arnkil T. 2005. Huoli puheeksi: opas varhaisista dialogeista. Helsinki: Stakes.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tallinna: Vastapaino.
- Helenius, A. 2008. Lapset ryhmässä. Teoksessa Helenius, A. & Korhonen, R. (toim.) Pedagogiikan palikat – Johdatus varhaiskasvatukseen ja –kehitykseen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy. 57–66.
- Helenius, A. & Korhonen, R. 2004. Leikin kehitys ja aikuisen tehtävät lasten ohjauksessa. Teoksessa Lastentarhaopettajien julkaisuja (toim.) Leikin aika. Forssa: Lastentarhaopettajaliitto ry.
- Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2006. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hirvonen, M. & Hulkkonen, A. 2014. Avoimen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Opinnäytetyö. Karolia ammattikorkeakoulu. Sosiaaliala.
- Huhtanen, K. 2004a. Varhainen puuttuminen – erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoitossa. Tampere: Finn Lectura Ab.
- Huhtanen, K. 2004b. Varhainen puuttuminen – ennalta ehkäisevää ja korjaavaa toimintaa yhteiskunnan eri tasoilla. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. 188–210.
- Joensuun kaupunki. 2015. Perhepäivähoito. <http://www.joensuu.fi/perhepaivahoito>. 10.10.2017.
- Joensuun kaupunki. 2016a. Päiväkodit. <http://www.joensuu.fi/paivakodit>. 9.10.2017.
- Joensuun kaupunki. 2016b. Varhaiserityiskasvatus. <http://www.joensuu.fi/erityispaivahoito>. 8.10.2017.
- Joensuun kaupunki. 2016c. Varhaiskasvatuksen perheohjaus. <http://www.joensuu.fi/paivahoidon-perhetyo>. 10.10.2017.
- Joensuun kaupunki. 2017a. Avoin varhaiskasvatus. <http://www.joensuu.fi/avoin-varhaiskasvatus-ja-leikkikenttatoiminta>. 9.10.2017.
- Joensuun kaupunki. 2017b. Päivähoito. <http://www.joensuu.fi/paivahoito>. 10.10.2017.

- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylä: Suomen yliopistopaino Oy.
- Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Karvonen, P. 2000. Hyppää pois! Lapsen motoriikan arviointi ja kehittäminen. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Keinänen, T. 2012. Sosiaalistuminen päiväkodissa ja aikuisena. Helsinki: Psykologien Kustannus Oy.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: WSOY.
- Koivula, M. 2004. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päiväkodissa. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. 73–104.
- Koivunen, P.-L. & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa – Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka - Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Lastensuojelulaki 417/2007.
- Lautiainen, T. & Vainikka, T. 2014. Avoin päiväkotiperheiden valintana. Opinnäytetyö. Saimaan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma.
- Lyytinen, P., Korkiakangas, M. & Lyytinen, H. (toim.) 2008. Näkökulmia kehityspsykologiaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2017a. 3-4 –vuotiaan liikunnallinen kehitys. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/3-4-v/3-4-vuotiaan-liikunnallinen-kehitys/>. 20.10.2017.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2017b. 3-4 –vuotiaan sosiaalinen kehitys. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/3-4-v/3-4-vuotiaan-sosiaalinen-kehitys/>. 25.10.2017.
- Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Nieminen, P. 2004. Kognitiiviset toiminnot. Teoksessa Nieminen, P. & Korpela, R. (toim.) Leikkitarakkailu – Käsikirja lapsen toiminnallisen kehityksen arvioimiseksi. Kehittämisyksikön julkaisuja 4/2004. Tampere: Psykologiapalveluiden kehittämissyksikkö PSYKE.
- Niikko, A. 2008. Perustoimintojen pedagogiikka. Teoksessa Helenius, A. & Korhonen, R. (toim.) Pedagogiikan palikat – Johdatus varhaiskasvatukseen ja –kehitykseen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy. 69–78.
- Nikander, P. 2010. Laadullisten aineistojen litterointi, kääntäminen ja validiteetti. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 432–445.
- Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatusuunnitelman perusteet 2016. Tampere: Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy.
- Ovaska, M. 2004. Päiväkotihenkilökunnan näkemyksiä perhetyöstä ja Kasvuturve-projektista. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. 59–72.

- Peltola, U. 2016. Varhaiskasvatuksen muutoksia 1.8.2016. Lounais-Suomen aluehallintovirasto.
<https://www.avi.fi/documents/10191/38106/Varhaiskasvatuksen+muutoksia+-koulutus+7.6.2016/c60382ad-23aa-4bc2-99de-140db99f170e>. 13.10.2017.
- Pulkkinen, L. 2002. Mukavaa yhdessä – Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Rolin, K. 2002. Tieteen etiikka metodologian näkökulmasta. Teoksessa Karjalainen, S., Launis, V., Pelkonen R. & Pietarinen, J. (toim.) Tutkijan eettiset valinnat. Helsinki: Gaudeamus Kirja. Oy Yliopistokustannus University Press Finland Ltd. 92- 104.
- Ronkainen, S., Pehkonen, L., Linblom-Yläne, S. & Paavilainen, E. 2011. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Räty, S. 2016. Opinnäytetyön suunnitelma avoimeen varhaiskasvatukseen. sanna.m.raty@jns.fi. 1.8.2016.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html. 20.10.2017.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2017. Lastensuojelu. <http://stm.fi/lastensuojelu>. 19.10.2017.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2014. Kasvatuskumppanuus. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/varhainen-avoinyhteistoiminta/kasvatuskumppanuus. 5.8.2016.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2015. Psykososiaalinen kehitys. <https://www.thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/ohjeet-ja-tukimateriaali/menetelmat/psykososiaalinen-kehitys>. 20.10.2017.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2017. Varhaiskasvatus. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut>. 5.10.2017.
- Tiusanen, E. 2008. Päivittäiset toiminnot päivähoitossa. Teoksessa Helenius, A. & Korhonen, R. (toim.) Pedagogiikan palikat – Johdatus varhaiskasvatukseen ja –kehitykseen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy. 79–97.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tuovila, P. 2008. Menetykset ja lapsen kehitys. Teoksessa Ketola, J. (toim.) Menetyksistä mahdollisuuksiin – perhehoitoa lasten ja vanhemmuuden tueksi. Jyväskylä: PS-kustannus. 29–76.
- Varhaiskasvatuslaki 1504/2016.
- Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Toimeksiantosopimus

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Toimeksiantaja	
Organisaation nimi:	Joensuun kaupunki, varhaiskasvatus
Toimeksiantajan edustaja:	Sanna Rätty
Osoite:	Sirkkalantie 12 C, 80100 Joensuu
Puhelinnumero:	[REDACTED]
Sähköposti:	sanna.m.raty@jns.fi
Opiskelijan/opiskelijoiden tiedot	
Koulutusohjelma:	Sosiaaliala
Opiskelijanumero(t) ja nimi(et):	[REDACTED] Emmi Satokangas
Puhelinnumero:	[REDACTED]
Sähköposti:	[REDACTED]
Toimeksiannon kuvaus	
Aihe	Avoin varhaiskasvatus Joensuussa
Toteutusmuoto	Laadullinen tutkimus, teemahaastattelu
Aikataulu	Syksy 2016
Kustannusarvio ja kustannusvastuu	Opinnäytetyöstä ei synny kustannuksia toimeksiantajalle.
Toimeksiantajan sitoumukset	
Toimeksiantaja sitoutuu tekemään yhteistyötä opiskelijan kanssa.	
Opiskelijan sitoumukset	
Opiskelija sitoutuu toimimaan eettisesti ja noudattamaan oppilaitoksen opinnäytetyön ohjeistusta. Opiskelija sitoutuu tekemään yhteistyötä toimeksiantajan kanssa ja pysymään sovitussa aikataulussa sekä tiedottamaan opinnäytetyön etenemisestä yhteistyökumppania.	
Opinnäytetyön ohjaus Karelia-amk:ssa	
Ohjaaja(t):	Kirsi Lindlöf ja Tommi Kinnunen
Opinnäytetyön julkisuus	
Opinnäytetyö on julkinen asiakirja ja se voidaan julkaista Theseus-verkkokirjastossa.	
Allekirjoitukset	
Päiväys	Opiskelijan allekirjoitus ja nimenselvennys
23.9.2016	Emmi Satokangas Emmi Satokangas
Päiväys	Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus ja nimenselvennys
23.9.2016	Sanna Rätty Sanna Rätty
Päiväys	Opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitus ja nimenselvennys
3.11.2017	Kirsi Lindlöf Kirsi Lindlöf

Tutkimuslupa

JOENSUUN KAUPUNKI

Viranhaltijapäätös

1

Varhaiskasvatus - ja koulutuskeskus
Päivähoidon johtaja

20.12.2016 §13

1855/13.00/2013

Hakija/asianosainen	Satokangas Emmi
Asia	Tutkimusluvan myöntäminen/ Emmi Satokangas
Päätöksen perustelut	Emmi Satokangas opiskelee Karelia ammattikorkeakoulussa sosiaaliaalaa. Hän hakee lupaa opinnäytetyöhön liittyvän tutkimuksen tekemiseen Joensuun kaupungin avointa varhaiskasvatusta tarjoavissa päiväkodeissa. Tavoitteena on haastatella 6-8 perheen vanhempaa. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, millä perusteella Joensuun kaupungin varhaiskasvatuspalveluita käyttävät vanhemmat ovat päätyneet valitsemaansa päivähoitomuotoon ja miten he kehittäisivät Joensuun avointa varhaiskasvatustoimintaa. Tavoitteena on kerätä Joensuun kaupungin varhaiskasvatuspalveluille hyödyllistä tietoa, jotta avoimen varhaiskasvatuksen palveluita voitaisiin kehittää.
Päätös	Myönnän Emmi Satokankaalle tutkimusluvan opinnäytetyön tekemiseen päiväkodeissa. Tutkimuksen aihe on Joensuun kaupungin avoimen varhaiskasvatuksen tilanne. Tutkimus on haastattelututkimus, joka kohdistuu 6-8 vanhempaan. Aineiston keruu-aika on tammi-helmikuussa 2017 ja työn arvioitu valmistumisaika keväällä 2017. Tutkimuksen tekijää sitoo vaitiolovelvollisuus eikä tutkimuksen tekemisestä saa aiheutua kustannuksia Joensuun kaupungille.
Toimivallan perusteet	Varhaiskasvatus- ja koulutusjohtajan delegointipäätös 22.3.2016 § 28.
Nähtävänäpito	Päätös asetetaan yleisesti nähtäväksi varhaiskasvatus- ja koulutuskeskuksen hallintopalvelujen toimistossa, os. Sirkkalantie 12 A, 2. krs., tiistaina 27.12.2016 klo 9.00.
Allekirjoitus	Päivähoidon johtaja Päivi Liuski
Tiedoksianto	Päätöksen olen tänään antanut tiedoksi Emmi Satokankaalle, Sanna Rädylle, avointa varhaiskasvatusta tarjoaville päiväkodeille sekä varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunnalle. 20.12.2016 toimistos sihteeri Päivi Miettinen

Lisätietoja: päivähoidon johtaja Päivi Liuski p. 050 356 5480

Saatekirje vanhemmille**Arvoisa vanhempi,**

Olen sosionomi (AMK) -opiskelija Karelia ammattikorkeakoulusta. Teen parhailaan opinnäytetyötä yhteistyössä Joensuun kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa. Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus ja sen tarkoituksena on selvittää Joensuun kaupungin avoimen varhaiskasvatuksen tilannetta. Tutkimuskohteena ovat Joensuun kaupungin päivähoitopalveluita käyttävät perheet, joiden varhaiskasvatusikäisillä lapsilla ei ole täysi hoidontarve. Minulla on jo tutkimusluvut opinnäytetyölleni.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on ensisijaisesti selvittää perheiden näkökulmia ja kokemuksia päivähoitovalinnoista ja ajatuksia avoimesta varhaiskasvatuksesta. Tarvitsisin siis Teitä vanhempia haastateltaviksi tutkimukseeni. Haastattelut toteutetaan teemahaastatteluina ja haastattelun arvioitu kesto on noin 30–45 minuuttia. Haastattelut toteutetaan Teille parhaiten sopivana aikana ja toivomassanne paikassa.

Osallistumalla haastatteluun voit auttaa Joensuun kaupunkia kartoittamaan avoimien varhaiskasvatuspalvelujen tilannetta sekä auttaa kehittämään niitä. Minulla on täysi vaitiolovelvollisuus ja haastattelut käsitellään nimettömänä ja ehdottoman luottamuksellisesti. Haastattelut nauhoitetaan ja materiaali tuhoetaan opinnäytetyön valmistuessa. Opinnäytetyö toteutetaan kaikin puolin siten, että haastateltavat eivät ole tunnistettavissa.

Jos sinulla ilmenee kysyttävää haastatteluhiin liittyen, voit ottaa minuun yhteyttä. Kerron mielelläni opinnäytetyöstäni lisää. Mikäli kiinnostuitte osallistumaan haastatteluun, voitte ottaa yhteyttä ensisijaisesti suoraan minuun tai vaihtoehtoisesti lapsenne päivähoidon henkilökuntaan.

Ystävällisin terveisin,

Emmi Satokangas

[Redacted]

[Redacted]

Suostumuslomake haastateltaville

SUOSTUMUSLOMAKE

Olen sosionomi (AMK) -opiskelija Karelia ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötä yhteistyössä Joensuun kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa. Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus ja sen tarkoituksena on ensisijaisesti selvittää perheiden näkökulmia ja kokemuksia päivähoitovalinnoista ja ajatuksia avoimesta varhaiskasvatuksesta. Tutkimuskohteena ovat Joensuun kaupungin päivähoitopalveluita käyttävät perheet, joiden varhaiskasvatuskäisillä lapsilla ei ole täysi hoidontarve. Minulla on jo tutkimusluvut opinnäytetyölleni.

Osallistumalla haastatteluun voit auttaa Joensuun kaupunkia kartoittamaan avoimien varhaiskasvatuspalvelujen tilannetta sekä auttaa kehittämään niitä. Minulla on täysi vaihtoehtoisuus ja haastattelut käsitellään nimettömänä ja ehdottoman luottamuksellisesti. Haastattelut nauhoitetaan ja materiaali tuhoetaan opinnäytetyön valmistuessa. Opinnäytetyö toteutetaan kaikin puolin siten, että haastateltavat eivät ole tunnistettavissa.

Suostun vapaaehtoisena osallistumaan haastatteluun. Olen tietoinen opinnäytetyöstä, sen tarkoituksesta ja tavoitteista.

Haastatteluun osallistuvan

allekirjoitus

Päiväys

Jos Teille tulee jotain kysyttävää koskien opinnäytetyötä ja sen toteutusta, vastaan mielelläni.

Emmi Satokangas

Karelia ammattikorkeakoulu

Teemahaastattelurunko

HAASTATTELURUNKO

Alkukysymykset

- Vanhempien ikä? (*esim. 20–30, 30–40, 40–50, 50–60...*)
- Asuinalue?
- Perhekoko?
 - o *aikuista/lasta? alle kouluikäisiä?*
- Perheen elämäntilanne?
 - o *esim. mitä vanhemmat tekevät; töissä/opiskelevat/kotona...?*
- Alle kouluikäisten lasten hoitomuoto?
 - o *kokopäivähoito, osa-aikahoito, leikkitoiminta, muu?*

Avoimet varhaiskasvatuspalvelut

- Mitä teille nousee mieleen avoimista varhaiskasvatuspalveluista? Millainen kuva teillä niistä on?
- Käytättekö Joensuun avoimia varhaiskasvatuspalveluita?
 - o *kyllä, mitä? Ei, miksi ette?*

Käyttävät

- Miksi/mistä syistä valitsitte avoimen varhaiskasvatuksen päivähoitomuodokseen?
- Miten usein viikon aikana osallistutte avoimen varhaiskasvatuksen palveluihin?
- Miten helpoksi koette avoimen varhaiskasvatuksen palveluiden käyttämisen?
 - o *miksi? esim. saatavuus, sijainti...*
- Miten koette avoimen varhaiskasvatuspalveluiden riittävyyden?
- Mitkä asiat ovat mielestänne tärkeitä avoimen varhaiskasvatuksen palveluissa?
 - o *esim. toisten vanhempien näkeminen? lapsen saamat sosiaaliset kontaktit? luennot, toimintatuokiot? oman ajan mahdollistuminen esim. asioiden/kodin hoitoon? muu, mikä?*
 - o

Teemahaastattelurunko

Eivät käytä

- Minkä koette olevan pääsyy olla valitsematta hoitomuodoksi avoimen varhaiskasvatuksen palveluita?
 - o *miksi? muita syitä?*
- Mitkä asiat voisivat saada teidät valitsemaan avoimen varhaiskasvatuksen hoitomuodoksi?
 - o *sijainti? tiedotus? tietoisuus? muu?*
- Mitä avoimen varhaiskasvatuksen palveluita olisitte kiinnostuneet käyttämään?
 - o *perhepuistot, perhekerhot, perhekahvilat, kerhotoiminta, lapsiparkit, muut? HUOM! näitä ei ole kaikkia tarjolla Joensuussa, mutta vanhempien toiveita ylös!*
- Miten usein viikon aikana mahdollisesti osallistuisitte avoimen varhaiskasvatuksen palveluihin?

Odotukset/toiveet/kehitystarpeet avoimelle varhaiskasvatukselle

Käyttävät

- Millaiset ovat odotuksenne avoimesta varhaiskasvatuksesta? Mitä odotatte saavanne?
- Miten koette avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan vastaavan odotuksianne/toiveitanne?
- Miten koette avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan riittävyyden ja monipuolisuuden? Mitä toivoisitte lisää?
- Miten kehittäisitte avoimen varhaiskasvatuksen palveluita? Mitä kehittämisehdotuksia teillä olisi?

Eivät käytä

- Mitä odottaisitte/toivoisitte avoimen varhaiskasvatuksen toiminnalta?
- Millaista toimintaa ja miten paljon toivoisitte avoimelta varhaiskasvatukselta?
- Miten kehittäisitte avoimen varhaiskasvatuksen palveluita? Mitä kehittämisehdotuksia teillä olisi?

/

Avoimen varhaiskasvatuksen tiedottaminen

- Mistä olette saaneet tietoa avoimista varhaiskasvatuksen palveluista?

Teemahaastattelurunko

- *neuvola? päiväkotit? paikallislehdet? ystävät? jokin muu?*
- Miten koette avoimen varhaiskasvatuksen palveluista tiedottamisen?
 - *riittävä, miksi? riittämätöntä/heikkoa, miksi?*
- Miten tiedottamista voitaisiin mielestänne parantaa?

Avoin varhaiskasvatus ja tuki

- Millaista tukea lasten hoitoon ja kasvatukseen kaipaisitte avoimen varhaiskasvatuksen palveluista?
- Miten koette saavanne tukea kasvatustehtäväänne (tai muuhun) henkilökunnalta?
 - *Millaiseksi koette henkilökunnalta saaman tuen?*
 - *Millaista tukea toivoisitte saavanne henkilökunnalta?*
- Miten koette saavanne tukea kasvatustehtäväänne (tai muuhun) muilta palvelun käyttäjiltä?
 - *Millaiseksi koette muilta palvelun käyttäjiltä saaman tuen?*
 - *Millaista tukea toivoisitte saavanne muilta palvelun käyttäjiltä?*
- Millaista vertaisryhmätoimintaa toivoisitte järjestettävän vanhemmille/aikuisille?

Vapaa sana

Olisiko jotain muuta mitä haluaisitte sanoa? (vapaa sana)

Opinnäytetyön prosessi

Syksy 2015

- Päätös opinnäytetyön tekemisestä yksilötyönä
- Opinnäytetyöaiheiden pohtiminen ja kiinnostuminen avoimesta varhaiskasvatuksesta aiheena.

Helmi-huhtikuu 2016

- Toimeksiantajan etsiminen ja yhteydenotot
- Opinnäytetyön ideoinnin aloittaminen

Toukokuu 2016

- Palaverit toimeksiantajan kanssa ja ideoinnin jatkaminen
- Opinnäytetyön lopullisen idean löytyminen

Touko-elokuu 2016

- Opinnäytetyön suunnitelman hahmottelu ja kirjoittaminen
- Haastattelurungon ja -kysymysten hahmottelu

Syys-joulukuu 2016

- Opinnäytetyön suunnitelman viilaaminen
- Haastattelurungon tarkentaminen
- Toimeksiantosopimusten kirjoittaminen
- Lähdekirjallisuuteen perehtyminen ja syventyminen teemoihin
- Tutkimuslupien haku

Tammikuu 2017

- Tutkimuslupien saaminen Joensuun kaupungilta

Tammi-helmikuu 2017

- Haastateltavien kartoittaminen ja etsiminen
- Haastattelurungon esitestaaminen ja viilaaminen

Helmi-maaliskuu 2017

- Aineistonkeruu eli haastattelujen tekeminen

Huhti-heinäkuu 2017

- Tutkimusaineiston purku eli haastattelunauhojen litterointi
- Lähdekirjallisuuteen syventyminen

Elo-syyskuu 2017

- Aineiston analysointi
- Lähdekirjallisuuteen syventyminen

Syys-marraskuu 2017

- Raportin kirjoittamistyö
- Seminaariesityksen tekeminen

Marraskuu 2017

- Opinnäytetyön ohjausseminaariin osallistuminen
- Opinnäytetyön valmistuminen ja palautus tarkistukseen
- Kypsyysnäyte

